

Valvontamenetelmät viidennellä 1.1.2024 – 31.12.2027 ja kuudennella 1.1.2028 – 31.12.2031 valvontajaksolla

Maakaasun siirtoverkkotoiminta

Sisällysluettelo

1 VALVONTAMENETELMÄT – YHTEENVETO	5
1.1 Yhteenveto valvontamenetelmistä.....	7
1.1.1 Taseen oikaisu eli kohtuullisen tuoton laskenta.....	8
1.1.2 Tuloslaskelman oikaisu eli toteutuneen oikaistun tuloksen laskenta.....	8
1.1.3 Alijäämä ja ylijäämä	9
1.2 Valvontamenetelmien muodostama kokonaisuus.....	9
1.3 Vahvistuspäätöksen muuttaminen	12
1.4 Valvontatiedot	13
1.4.1 Valvonnassa tarvittavat valvontatiedot	13
1.4.2 Valvontatietojen toimittaminen.....	15
1.4.3 Valvontatietojen oikeellisuus	15
1.5 Toimintojen eriyttäminen	16
1.6 Vuokraverkot	16
1.7 Valvontajakson aikana ostetut ja myydyt verkot	17
1.8 Inflaatio.....	17
1.9 Valvontajakson aikana tehtävät laskelmat.....	18
1.10 Valvontajakson jälkeen annettava valvontapäätös.....	19
1.11 Muutoksenhaku vahvistus- ja valvontapäätöksiin	22
2 VERKKOTOIMINTAAN SITOUTUNUT OIKAISTU OMAISUUS JA PÄÄOMA.....	23
2.1 Pysyviin vastaaviin kuuluvan maakaasuverkko-omaisuuden oikaisu	24
2.1.1 Oikaistu jälleenhankinta-arvo ja tasapoisto	34
2.1.2 Oikaistu nykykäyttöarvo	38
2.2 Pysyviin vastaaviin kuuluvan muun omaisuuden oikaisu	39
2.3 Vaihtuviin vastaaviin kuuluvan omaisuuden oikaisu	41
2.4 Verkkotoimintaan sitoutuneen pääoman oikaisu.....	41
2.4.1 Oman pääoman oikaisu	42
2.4.2 Vieraan pääoman oikaisu.....	43
3 KOHTUULLINEN TUOTTOASTE	46
3.1 Pääoman painotetun keskikustannuksen malli	46
3.2 Oman pääoman kohtuullinen kustannus.....	46
3.2.1 Oman pääoman riskitön korkokanta.....	46
3.2.2 Maariskipreemio	47
3.2.3 Beeta-kerroin	47
3.2.4 Markkinariskipreemio	48

3.2.5 Likvidittömyyspreemio	49
3.2.6 Pääomarakenne.....	49
3.2.7 Maakaasun siirtoverkkotoiminnan lisäriskipreemio	49
3.3 Vieraan pääoman kohtuullinen kustannus	49
3.3.1 Vieraan pääoman riskitön korkokanta ja maariskipreemio.....	50
3.3.2 Vieraan pääoman riskipreemio	50
3.4 Kohtuullisen tuottoasteen laskenta.....	50
3.5 Kohtuullisen tuottoasteen parametrien määrittämiseen ja päivittämiseen sovellettava verrokkiryhmä ja sen kriteerit	51
4 KOHTUULLINEN TUOTTO	53
4.1 Verkkotoimintaan sitoutunut oikaistu omaisuus ja pääoma.....	53
4.2 Kohtuullinen tuottoaste.....	56
5 VERKKOTOIMINNAN TUOTOT JA KUSTANNUKSET	60
5.1 Verkkotoiminnan tuotot	60
5.2 Verkkotoiminnan kustannukset.....	61
5.3 Verkkotoiminnan rahoituskustannukset	66
6 KANNUSTIMET	68
6.1 Investointikannustin.....	68
6.1.1 Oikaistut tasapoistot	69
6.1.2 Investointikannustin toteutuneen oikaistun tuloksen laskennassa	69
6.2 Laatukannustin	72
6.2.1 Laatubonusmenetelmä	72
6.2.2 Vertailutaso viidennellä ja kuudennella valvontajaksolla	73
6.2.3 Vuosittainen toteuma viidennellä ja kuudennella valvontajaksolla	73
6.2.4 Laatukannustin toteutuneen oikaistun tuloksen laskennassa	73
6.3 Tehostamiskannustin.....	73
6.3.1 Yleinen tehostamistavoite	74
6.3.2 Yrityskohtainen tehostamistavoite	75
6.3.3 Tehostamiskustannusten vertailutaso.....	75
6.3.4 Toteutuneet tehostamiskustannukset	77
6.3.5 Eurooppalainen maakaasun siirtoverkonhaltijoiden tehokkuus selvitys	77
6.3.6 Tehostamiskannustin toteutuneen oikaistun tuloksen laskennassa	79
6.4 Innovaatiokannustin.....	80
6.4.1 Tutkimus- ja kehityskustannukset	80
6.4.2 Innovaatiokannustin toteutuneen oikaistun tuloksen laskennassa	81
7 TOTEUTUNUT OIKAISTU TULOS	82

LÄHDELUETTELO.....	84
LIITE 1. VERKKOKOMPONENTIT, YKSIKKÖHINNAT JA PITOAJAT	85

1 VALVONTAMENETELMÄT – YHTEENVETO

Energiavirasto (virasto) esittää tässä asiakirjassa maakaasuverkkotoiminnan hinnoittelun kohtuullisuuden valvontamenetelmät vuosille 2024 – 2031. Nämä suuntaviivat koskevat maakaasun siirtoverkonhaltijaa.

Virasto antaa lopulliset valvontamenetelmät verkonhaltijalle vahvistuspäätöksen liitteenä vuoden 2023 loppuun mennessä.

Suuntaviivat ja valvontamenetelmät on laadittu Energiavirastossa virkamiestyönä. Virasto on johtanut perusteet tässä asiakirjassa esitetyille valinnoille erityisesti seuraavasta lainsäädännöstä

- sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvontaa koskeva laki (590/2013, valvontalaki)
- maakaasumarkkinalaki (587/2017)
- hallituksen esitys maakaasumarkkinalaiksi (HE 50/2017 vp)
- hallituksen esitys sähkö- ja maakaasumarkkinoita koskevaksi lainsäädännöksi (HE 20/2013 vp)
- talousvaliokunnan mietintö (TaVM 17/2013 vp)
- maakaasumarkkinalain nojalla annetut muut säädökset.

Energiavirasto on ottanut huomioon myös markkinaoikeuden ja korkeimman hallinto-oikeuden päätökset valituksista, jotka koskevat aiempia valvontamenetelmiä.

Virasto on hyödyntänyt valvontamenetelmien kehittämisessä myös valvonnasta saamiaan käytännön kokemuksia.

Lisäksi virasto on käyttänyt suuntaviivojen valmistelun tausta-aineistona asiantuntijaselvityksiä ja lausuntoja, jotka on mainittu lähdeluettelossa.

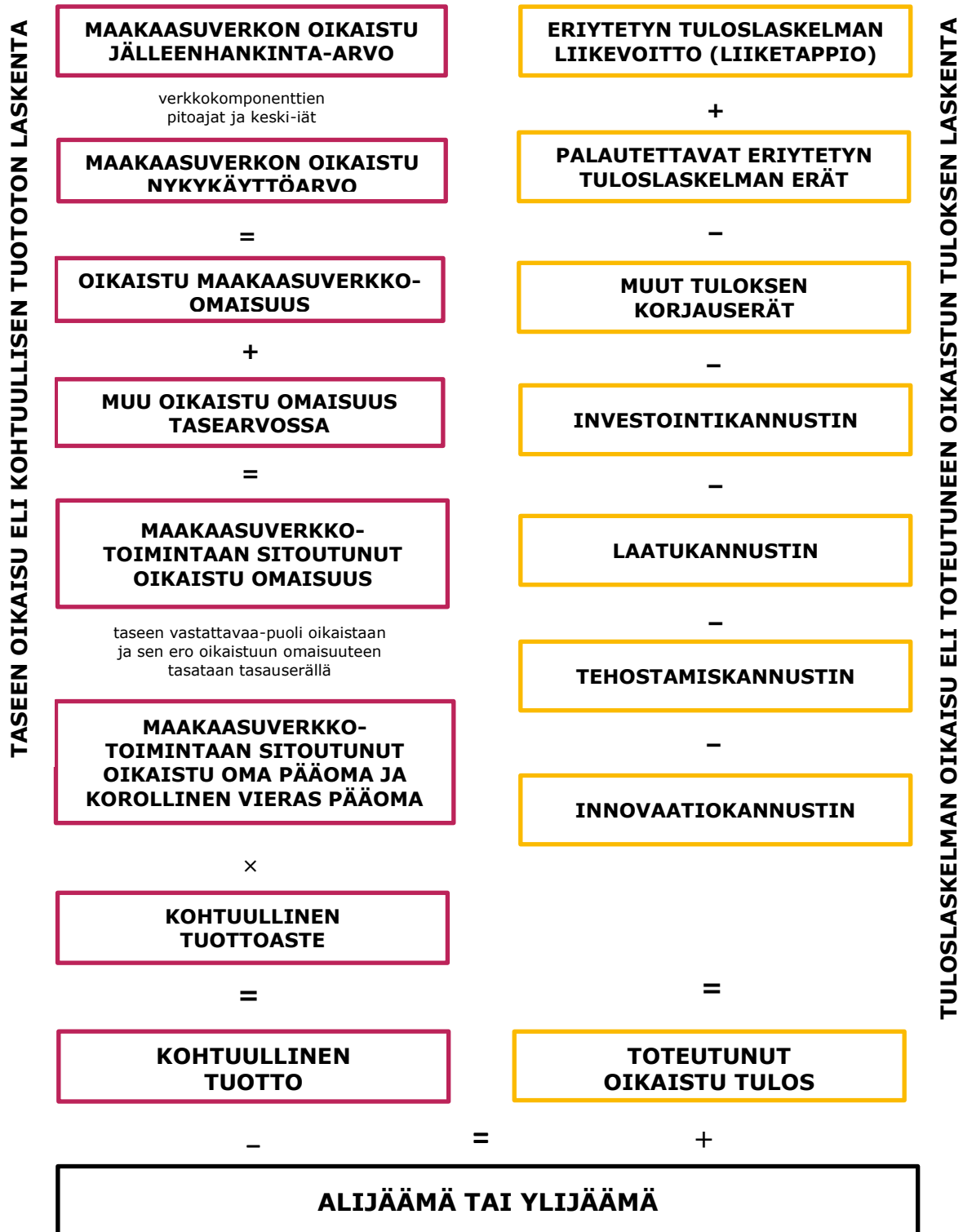
Valvontamenetelmien suuntaviivojen valmisteluvaiheessa virasto on kuullut sidosryhmiä. Vuoden 2022 alussa Energiavirasto perusti sidosryhmäneuvottelukunnan tehostamaan kuulemista. Sidosryhmäneuvottelukunnan funktiona oli käydä keskustelua ja näin osaltaan arvioida esitettyjen muutosten vaikuttavuutta. Energiavirasto alusti vuoden 2022 aikana neuvottelukunnan kahdeksassa kokouksessa valvontamenetelmien muutoksista. Energiavirasto laati julkaistut muistiot sidosryhmäneuvottelukunnan kokouksissa käydystä keskustelusta sekä loppuraportin keskustelussa esille nousseiden sidosryhmien näkökulmien huomioimisesta valvontamenetelmien vahvistamisessa.

Lisäksi sähkö- ja maakaasuverkkotoiminnan menetelmien kehittämisessä kiinnitetään erityistä huomiota menetelmiin tehtävien muutosten vaikutustenarviointiin läpinäkyvyyden lisäämiseksi kautta koko kehittämisprosessin.

1.1 Yhteenveto valvontamenetelmistä

Kuva 1. Valvontajaksojen 2024 – 2027 ja 2028 – 2031 valvontamenetelmät

Valvontamenetelmät koostuvat useista eri menetelmistä, jotka yhdessä muodostavat kuvassa 1 esitetyn kokonaisuuden. Tämän kokonaisuuden avulla valvotaan verkkotoiminnan hinnoittelun kohtuullisuutta. Kaikki yksittäiset menetelmät on kuvattu tässä asiakirjassa.

Kuvan 1 vasemmassa reunassa on esitetty taseen oikaisun eli kohtuullisen tuoton laskennan menetelmät (2, 3 ja 4). Kuvan oikeassa reunassa on esitetty tuloslaskelman oikaisun eli toteutuneen oikaistun tuloksen laskennan menetelmät (5, 6 ja 7).

VALVONTAMENETELMIIN PEREHTYMINEN

Valvontamenetelmistä saa yleiskuvan perehtymällä ensin lukuihin 1, 4 ja 7. Yksityiskohtaisemmin menetelmät on kuvattu luvuissa 2, 3, 5 ja 6.

1.1.1 Taseen oikaisu eli kohtuullisen tuoton laskenta

Verkkotoimintaan sitoutunut oikaistu omaisuus muodostuu oikaistuista eriytetyn taseen pysyvien vastaavien maakaasuverkko-omaisuudesta (2.1), muusta pysyviin vastaaviin kuuluvasta omaisuudesta (2.2) ja vaihtuviin vastaaviin kuuluvasta omaisuudesta (2.3).

Verkkotoimintaan sitoutunut oikaistu pääoma saadaan laskemalla yhteen oikaistut oma pääoma (2.4.1), korollinen vieras pääoma (2.4.2) ja koroton vieras pääoma (2.4.2). Tähän lisätään vielä tasauserä (2.4.1), jolla täsmäytetään taseen eri puolet.

Kohtuullinen tuottoaste (3) lasketaan pääoman painotetun keskikustannuksen (WACC-malli) perusteella.

Kohtuullinen tuotto lasketaan verkkotoimintaan sitoutuneen oikaistun pääoman (2.4) ja kohtuullisen tuottoasteen (3.4) tulona.

1.1.2 Tuloslaskelman oikaisu eli toteutuneen oikaistun tuloksen laskenta

Toteutuneen oikaistun tuloksen laskenta aloitetaan verkonhaltijan eriytetyn tuloslaskelman mukaisesta liikevoitosta (liiketappiosta).

Toteutuneen oikaistun tuloksen laskennassa palautetaan (5.1) eriytetyn taseen mukainen palautuskelpoisten liittymismaksujen (osallistumismaksujen) vuotuinen muutos sekä eriytetyn tuloslaskelman mukaiset liikearvosta tehdyt poistot, eriytetyn tuloslaskelman suunnitelman mukaiset poistot ja arvonalentumiset maakaasuverkon hyödykkeistä ja muihin kuluihin kirjattu verkonosuuden myynnistä

aiheutuva myyntitappio. Muihin tuottoihin kirjattu verkonosuuden myyntivoitto sen sijaan vähennetään (5.1) toteutuneen oikaistun tuloksen laskennassa.

Tämän jälkeen vähennetään tuloksen korjauseränä rahoitusomaisuuden kohtuulliset kustannukset (5.3).

Lisäksi vähennetään kannustimien vaikutukset. Kannustimia ovat investointikannustin (6.1), laatukannustin (6.2), tehostamiskannustin (6.3) ja innovaatiokannustin (6.4).

Laskennan lopputuloksena saadaan toteutunut oikaistu tulos.

1.1.3 Alijäämä ja ylijäämä

Tuoton alijäämä tai ylijäämä saadaan laskettua vähentämällä toteutuneesta oikaistusta tuloksesta kohtuullinen tuotto.

Tuotto on ylijäämäinen, jos vähennyslaskun tulos on plus-merkkinen. Tuotto on alijäämäinen, jos vähennyslaskun tulos on miinus-merkkinen.

1.2 Valvontamenetelmien muodostama kokonaisuus

Energiavirasto on kuvannut tässä asiakirjassa valvontamenetelmien muodostaman kokonaisuuden. Tämän kokonaisuuden pohjalta määritetään maakaasumarkkinalainsäädännössä tarkoitettu kokonaisuutena arvioiden kohtuullinen hinnoittelu.

Valvontamenetelmät muodostavat tarkkaan harkitun kokonaisuuden. Kuten markkinaoikeus on päätöksessään (MAO:271-344/06) todennut, sen ohella että päätöksen yksittäisiä osia ja menetelmiin sisältyviä parametreja on voitava tutkia ja arvioida itsenäisesti, vahvistuspäätös ilmentää tarkkaan harkittua kokonaisuutta. Markkinaoikeus on lisäksi ratkaisussaan (MAO:247/17) todennut, että Energiaviraston tulee menetelmien kehittämistä koskevaa harkintaa tehdessään arvioida asiaa koko kyseisen verkkotoiminnan ja sen erityisvalvonnan toimivuuden kannalta. Korkein hallinto-oikeus on vastaavasti todennut ratkaisussaan (KHO:2017:124) ettei verkonhaltijakohtaisilla sopimusjärjestelyillä tai verolainsäädäntöön liittyvillä näkökohdilla ole oikeudellista merkitystä vahvistuspäätöksen tulkintakontekstissa. Edellä mainittu on otettava huomioon kokonaisuutta ja yksittäisiä menetelmiä kehitettäessä, koska menetelmät ja muuttujat ovat vuorovaikutussuhteessa keskenään.

Yksittäisten osien arvioinnissa irrallaan menetelmien muodostamasta kokonaisuudesta on noudatettava tiettyä varovaisuutta (varovaisuusperiaate). Näin esimerkiksi mahdollisista muutoksista ei aiheudu valvontamenetelmiin sisäistä ristiriitaa,

epäloogisuutta tai samojen tekijöiden huomioon ottamista useaan kertaan. Varsin pienetkin poikkeamat parametreille valituissa arvoissa saattavat lisäksi johtaa menetelmien kokonaisuuden kannalta huomattaviin eroihin.

Valvontamenetelmien laatiminen tarkkuudella, jossa jokaisen yksittäisen tekijän käsittely olisi tyhjentävästi perusteltu, ei ole hallintopäätöksen selkeyden kannalta, eikä käytännössäkään mahdollista.

Energiavirasto täsmentää tarvittaessa valvontamenetelmien sisältöä kirjallisilla ohjeilla. Antaessaan täydentävää ohjeistusta virasto soveltaa vahvistuspäätöksen menetelmiä ja periaatteita verkonhaltijoiden tasapuolisten toimintamahdollisuuksien turvaamiseksi.

VALVONNAN TAVOITTEET

Maakaasumarkkinalainsäädännön mukaan luonnollisen monopolin erityisvalvonnan päätavoitteita ovat verkkopalveluiden hinnoittelun kohtuullisuus ja verkon kehittäminen. Energiavirasto tavoittelee juuri näitä valvontamenetelmien muodostamalla kokonaisuudella ja menetelmien käytännön ohjausvaikutuksilla, jotka kohdistuvat verkonhaltijan liiketoimintaan.

Valvonnan päätavoitteiden lisäksi muita keskeisiä tavoitteita ovat esimerkiksi tasapuolisuus ja verkon kehittäminen sekä liiketoiminnan pitkäjänteisyys, jatkuvuus, kehittäminen ja tehokkuus.

Tasapuolisuus tarkoittaa yhteiskunnan sisäistä tulonjakoa valvottavien yritysten omistajien ja asiakkaiden välillä. Tuottotaso ei saa olla liian korkea esimerkiksi suhteessa sellaisiin investointeihin, joita omistajat voisivat tehdä vastaavan riskitason muihin liiketoimintoihin.

Pitkäjänteisyydessä, jatkuvuudessa ja kehittämisessä on kyse siitä, että valvonnan on varmistettava tarpeelliset investoinnit ja muu verkon kehittäminen riittävän toimitusvarmuuden turvaamiseksi. Myös liiketoiminnan muu asianmukainen kehittäminen ja elinvoimaisuus pitkällä tähtäimellä on varmistettava.

Tehokkuus tarkoittaa asiakkaan haluaman palvelun aikaansaamista mahdollisimman alhaisin kustannuksin. Verkkotoiminnan hinnoitteluun ei kohdistu markkinoilta tulevaa painetta, jolloin verkonhaltijalla ei ole kannustinta tehostaa toimintaansa. Tällöin mahdollinen kustannustehottomuus voitaisiin ilman valvontaa kompensoida korkeammilla hinnoilla. Siksi monopolihinnoittelun kohtuullisuuden valvonnalla on varmistettava, että verkonhaltija saavuttaa kustannustason, johon sillä on tosiasiallinen mahdollisuus.

Kuluttajien oikeudet

Maakaasun sisämarkkinadirektiivissä (2009/73/EY 48 johdantokappale) ilmaistun tavoitteen mukaan kuluttajien edut ovat olennaisen tärkeitä. Lisäksi palvelun laadun on oltava myös verkonhaltijalle tärkeä vastuualue.

Energiaviraston tehtävänä kansallisena sääntelyviranomaisena on huolehtia kuluttajien oikeuksien toteutumisesta. Kuluttajien oikeuksia on vahvistettava, turvattava ja niihin liittyvää avoimuutta lisättävä.

VALVONNAN KEHITTÄMINEN

Valvontamenetelmät ovat keskeisiltä osiltaan vakiintuneet Energiaviraston antamien päätösten sekä niitä koskevien markkinaoikeuden ja korkeimman hallinto-oikeuden antamien ratkaisujen pohjalta.

Viraston tehtävänä on kehittää valvontamenetelmiä. Valvontalain esitöiden (HE 20/2013 vp, valvontalain 10 §:n yksityiskohtaiset perustelut) mukaan Energiaviraston on valmisteltava uusi vahvistuspäätös, jossa päätöksen sisältämiä menetelmiä on tarpeen mukaan kehitetty valvonnasta saatujen kokemusten perusteella. Viraston on myös saatettava vahvistuspäätös luonnosvaiheessa riittävän julkisen keskustelun kohteeksi.

Valvontaa kehittäessään Energiaviraston on otettava huomioon maakaasumarkkinalainsäädännöstä ja oikeuskäytännöstä ilmenevät luonnollisen monopolin erityisvalvonnan tavoitteet ja periaatteet. Viraston on otettava nämä huomioon myös valvontamenetelmiä soveltaessaan.

HARKINTAVALTA

Energiaviraston toimivalta on keskeisissä valvonta-asioissa etukäteistä. Lainsäädännön (direktiivi 2003/55/EY 13 johdantokappale) tavoite ennakkolliseen valvontaan siirtymisessä oli vähentää epävarmuutta sekä kalliita ja aikaa vieviä riitoja.

Maakaasumarkkinalainsäädännössä on jätetty virastolle laaja harkintavalta sen soveltamisessa. Tämä koskee myös valvontamenetelmiä ja niiden kehittämistä sekä soveltamista. Vaikka valvontamenetelmät laadittaisiin kuinka yksityiskohtaisesti tahansa, jää väistämättä tulkinnanvaraisia kysymyksiä, jotka Energiaviraston on riippumattomana sääntelyviranomaisena harkintavaltansa rajoissa ratkaistava.

Myös korkein hallinto-oikeus on todennut (KHO 2010/86), että lainsäädännössä Energiavirastolle on jätetty laaja harkintavalta valvontamenetelmien kehittämisessä.

Valvontamenetelmiä kehittäessään ja soveltaessaan sekä valvonnassa muutenkin virasto ottaa kaikkien erityisvalvonnan osapuolien kannalta huomioon hyvän hallinnon periaatteiden ja perusoikeuksien asettamat rajat harkintavallan käytölleen.

TASAPUOLISUUS JA KOHTUULLISUUS VERKONHALTIJAN KANNALTA

Valvottavien verkonhaltijoiden kohtelun on oltava tasapuolista.

Pelkästään se seikka, että menetelmien osatekijät tuottavat eri verkonhaltijoille erilaisen lopputuloksen, ei kuitenkaan ole peruste sille, että kyseistä menetelmää ei tulisi soveltaa. Korkein hallinto-oikeus on todennut ratkaisussaan (KHO:2017:124), ettei verkonhaltijakohtaisilla näkökohdilla ole oikeudellista merkitystä vahvistuspäätöksen tulkintakontekstissa.

Toisaalta lainsäädännöstä johtuvat erityiset velvoitteet on oikeuskäytännössä hyväksytty perusteeksi kantaverkonhaltijan ja jakeluverkonhaltijoiden erilaiselle kohtelulle valvontamenetelmissä (MAO:268/06).

Tarkasteltaessa verkonhaltijan kannalta, ovatko valvontamenetelmät käytännössä johtaneet kokonaisuutena tarkoituksensa mukaiseen kohtuulliseen lopputulokseen, on otettava huomioon tiettyjä seikkoja. Lainsäädännön esitöiden perusteella (HE 134/1999 vp, maakaasumarkkinalain 2 luvun 8 §:n yksityiskohtaiset perustelut) näitä ovat esimerkiksi, onko verkonhaltijan ollut mahdollista

- investoida riittävästi verkkoon
- selvittää kustannuksistaan
- maksaa omistajilleen tuottoa.

Mikäli verkonhaltija on nämä saavuttanut tai se olisi ollut mahdollista, on verkonhaltija selvinnyt velvoitteistaan valvontamenetelmien puitteissa.

1.3 Vahvistuspäätöksen muuttaminen

Valvontajakson aikana Energiavirasto voi muuttaa vahvistuspäätöstä uudella päätöksellä valvontalain 13 §:ssä säädetyissä tilanteissa.

VAHVISTUSPÄÄTÖKSEN PARAMETRIEN PÄIVITTÄMINEN KUUDENNELLE VALVONTAJAKSOLLE

Kuudetta valvontajaksoa varten virasto päivittää vuoden 2027 aikana seuraavat valvontamenetelmien parametrit

- kohtuullisen tuottoasteen beeta-kerroin (3.2.3), pääomarakenne (3.2.6) ja vieraan pääoman riskipreemio (3.3.2), jotka päivitetään jo viidennen valvontajakson aikana kahden vuoden välein
- kohtuullisen tuottoasteen markkinariskipreemio (3.2.4)
- laatukannustimen vertailutaso (6.2.2)
- tehostamiskustannusten vertailutaso (6.3.3)
- yksikköhinnat (liite 1).

Nämä päivitykset eivät ole menetelmämuutoksia. Kyseessä on valvontamenetelmien parametrien päivittäminen, joka vertautuu parametrien vuosittaiseen päivittämiseen esimerkiksi kohtuullisen tuottoasteen laskennassa.

Parametrien päivittäminen kuudennelle valvontajaksolle tehdään samalla tavalla kuin niiden määrittäminen viidennelle valvontajaksolle käyttäen tässä asiakirjassa kuvattuja menetelmiä.

Päivitysten osalta virasto ei anna erillistä päätöstä, vaan ne toimitetaan verkonhaltijalle tiedoksi valvontakirjeellä.

1.4 Valvontatiedot

Valvonnan edellytyksenä on, että verkonhaltija toimittaa virastolle tarvittavat valvontatiedot oikeina sekä oikeassa muodossa ja aikataulussa.

Verkonhaltijalla on valvontalain 30 §:n perusteella velvollisuus toimittaa Energiavirastolle valvonnassa tarvittavat tiedot.

1.4.1 Valvonnassa tarvittavat valvontatiedot

Valvontamenetelmien soveltamisessa tarvittavat valvontatiedot on määritetty seuraavissa asiakirjoissa

- työ- ja elinkeinoministeriön asetus maakaasuliiketoimintojen eriyttämisestä (TEMa 1306/2019, eriyttämisasetus)
- Energiaviraston maakaasuverkkotoiminnan tunnusluvuista ja niiden julkaisemisesta antama määräys (EV dnro, tunnuslukumääräys). Tunnuslukumääräys

päivitetään vuoden 2023 aikana ja julkaistaan samassa yhteydessä vahvistuspäätösten antamisen kanssa

- valvontamenetelmät (tämä asiakirja).

Keskeisiä valvontatietoja ovat eriytetyn tilinpäätöksen tiedot, verkon rakennetiedot, taloudelliset ja tekniset tunnusluvut. On kuitenkin huomioitava, että kaikki viraston valvonnan kannalta tarpeelliset tiedot ovat valvontatietoja. Näin ollen myös viraston verkkonhaltijalta pyytämät erilliset lisätiedot valvontaa varten ovat valvontatietoja

ERIIYTTÄMISASETUS

Verkonhaltija on toimitettava valvontatiedoissa eriyttämisasiasetuksen 7 §:n mukaisesti vahvistetut eriytetyt tilinpäätökset (tuloslaskelmat ja taseet) lisä- ja liitetietoineen.

TUNNUSLUKUMÄÄRÄYS

Verkonhaltijan on toimitettava valvontatiedoissa tunnuslukumääräyksen liitteissä mainitut tiedot ja tunnusluvut.

VALVONTAMENETELMÄT

Verkonhaltijan on toimitettava verkonrakennetiedoissa hallinnassaan ja tosiasiallisessa käytössään olevien verkkokomponenttien määrä- ja ikätiedot. Tiedot toimitetaan liitteen 1 mukaisesti jaoteltuna ja kunkin vuoden joulukuun viimeisen päivän tilannetta vastaavina arvoina.

Verkonhaltijan on toimitettava samalla jaottelulla kunkin vuoden aikana verkkoon investoitujen ja verkosta purettujen verkkokomponenttien määrä- ja ikätiedot. Jos verkkonhaltija on ostanut tai myynyt verkkoa, niin verkkonhaltijan tulee toimittaa samalla jaottelulla tieto ostettujen tai myytyjen verkkokomponenttien lukumäärästä ikätietoineen. Verkonhaltijan on ilmoitettava tämän lisäksi samalla jaottelulla korvausinvestointien määrätiedot. Myös verkkokomponenttien pitoajat on toimitettava tarvittaessa.

Verkonhaltijan on myös toimitettava verkkotoiminnan eriytetyn taseen ja tuloslaskelman oikaisuisissa tarvittavat muut erittelyt. Nämä on mainittu luvuissa 2.1, 2.2, 2.4.2, 5.1, 5.2, 5.3, 6.4.1 ja 6.5.2. Verkonhaltijan on kyettävä todentamaan erittelyjen oikeellisuus luotettavalla tavalla.

1.4.2 Valvontatietojen toimittaminen

Verkonrakennetiedot on toimitettava vuosittain maaliskuun loppuun mennessä Energiavirastolle. Tiedot tilinpäätöksestä sekä teknisistä tunnusluvuista tulee toimittaa Energiavirastolle toukokuun loppuun mennessä.

Verkonhaltijan on toimitettava valvontatiedot pääsääntöisesti Energiaviraston internet-pohjaisen valvontatietojärjestelmän kautta.

Mikäli tiedot on toimitettava muulla tavalla, virasto ilmoittaa tästä erikseen kirjallisesti.

Mikäli verkkonhaltija ei toimita Energiavirastolle valvontatietoja, virasto voi asettaa sille uhkasakon valvontalain 31 §:n mukaisesti.

1.4.3 Valvontatietojen oikeellisuus

Verkonhaltijan toimittamien valvontatietojen on oltava oikeita eli todellisia ja luotettavia.

Verkonhaltijan on noudatettava valvontatietoja määrittäessään ja toimittaessaan kirjallisia ohjeita, määritelmiä ja tarkennuksia, jotka on esitetty

- eriyttämisasetuksessa
- tunnuslukumääräyksessä
- valvontamenetelmissä
- valvontatietojärjestelmässä
- viraston muissa ohjeissa.

Epäselvissä tapauksissa verkkonhaltijan on pyydettävä virastolta tarkentavia ohjeita.

Valvontatietojen oikeellisuus perustuu pääosin Energiaviraston verkkonhaltijalle osoittamaan luottamukseen. Verkonhaltija laskee ja toimittaa tiedot itsenäisesti. Virasto ei resurssiensa puitteissa kykene tarkistamaan kaikkia tietoja aukottomasti. Tämän takia korostuukin verkkonhaltijan oma juridinen ja moraalinen vastuu valvontatietojen oikeellisuudesta.

Energiavirasto korjaa havaitsemansa virheelliset valvontatiedot valvontamenetelmien mukaisiksi, mikäli verkkonhaltija ei sitä itse tee.

Verkonhaltijan on kyettävä todentamaan toimittamansa valvontatiedot Energiaviraston tekemillä valvontakäynneillä tai viraston muutoin erikseen pyytäessä.

1.5 Toimintojen eriyttäminen

Maakaasualan yrityksen on maakaasumarkkinalain 60 § mukaan eriytettävä maakaasuverkkotoiminta, maakaasun myynti- ja varastointitoiminta toisistaan sekä maakaasualaan kuulumattomasta liiketoiminnoista.

Verkonhaltijan on kirjattava eriyttämisasetuksen 4 §:n mukaisesti suoraan maakaasuverkkotoiminnalle kohdistettavissa olevat tuotot (5.1) ja kustannukset (5.2) sekä omaisuuserät (2.1, 2.2 ja 2.3) ja pääomaerät (2.4) suoraan maakaasuverkkotoiminnan eriytettyyn tilinpäätökseen.

Maakaasuverkkotoimintaan ei voi eriyttää toimintaa, joka on säädetty vapaan kilpailun piiriin kuuluvaksi. Tällainen toiminta ei kuulu myöskään valvontamenetelmien piiriin.

Energiaviraston antamassa sähkö- ja maakaasuliiketoimintojen laskennallista eriyttämistä koskevassa suosituksessa¹ on tarkennettu eriyttämiseen liittyvien asioiden käsittelyä valvontamenetelmissä.

1.6 Vuokraverkot

Verkonhaltija on tasavertaisessa asemassa riippumatta siitä, omistaako vai onko se muutoin saanut hallintaansa verkkoluvan mukaisen maakaasuverkon.

Jos verkkonhaltija on vuokrannut osittain tai kokonaan hallinnassaan olevan maakaasuverkon, toimii se tältä osin vuokraverkossa. Vuokrausjärjestely puretaan valvontamenetelmissä maakaasuverkkotoiminnan eriytettyä tasetta ja tuloslaskelmaa oikaistaessa.

Myös verkkonhaltijan, joka toimii vuokraverkossa, on kirjattava eriyttämisasetuksen mukaisesti suoraan maakaasuverkkotoiminnalle kohdistettavissa olevat tuotot ja kustannukset sekä omaisuuserät ja pääomaerät suoraan maakaasuverkkotoiminnan eriytettyyn tilinpäätökseen (1.5).

Mikäli verkkonhaltija on vuokrannut maakaasuverkkonsa tai osan siitä, on sen toimitettava valvontatiedoissa myös verkon omistajan liiketoimintaa koskevia tietoja.

¹ Energiaviraston suositus, Sähkö- ja maakaasuliiketoimintojen laskennallinen ja oikeudellinen eriyttäminen (dnro 2449/421/2015), 18.12.2015, suositus päivitetään ennen 5. valvontajakson alkamista

Tietoja on toimitettava, jos ne koskevat verkonhaltijan verkkoluvan mukaista toimintaa ja vastualueen verkkoa.

Vuokraverkossa toimivan verkonhaltijan on tarvittaessa toimitettava virastolle erityy verkkovuokran sisältämistä kustannuseristä.

1.7 Valvontajakson aikana ostetut ja mydyt verkot

JÄLLEENHANKINTA- JA NYKYKÄYTTÖARVON LASKEMINEN

Ostajalle muodostuvan maakaasuverkkomaisuuden arvon oikaisussa

- ostajan maakaasuverkon oikaistuihin jälleenhankinta- ja nykykäyttöarvoihin lisätään ostettava maakaasuverkko verkkokomponenttien lukumäärien ja ikätietojen perusteella
- ostettavien verkkokomponenttien pitoaika määräytyy ostajan kullekin verkkokomponentille aiemmin valitseman pitoajan mukaan.

Myyjän maakaasuverkon jälleenhankinta- ja nykykäyttöarvoista vähennetään myyty maakaasuverkko verkkokomponenttimäärien ja ikätietojen perusteella.

1.8 Inflaatio

Vuotuinen rahanarvon muutos, eli inflaation vaikutus, otetaan huomioon kohtuullisen tuoton ja toteutuneen oikaistun tuloksen laskennassa seuraavalla tavalla.

INFLAATION KÄSITTELY KOHTUULLISEN TUOTON LASKENNASSA

Kohtuullinen tuottoaste (WACC-%) määritetään nimellisenä eli siitä ei poisteta inflaation vaikutusta. Jotta inflaatiota ei oteta kohtuullisen tuoton laskennassa huomioon kahteen kertaan, on verkko-omaisuuden oikaisuissa poistettava inflaation vaikutus. Tämä tarkoittaa periaatteiltaan kirjanpidon mukaista arvostusta muistuttavaa oikaisua, jossa jokaiselle eri investointivuodelle tulee määrittää omat jäädytetyt yksikköhinnat, joita käytetään vain kyseisen vuoden investointien oikaisuun. Muun sitoutuneen oikaistun omaisuuden osalta käytetään kyseisen vuoden tilinpäätöksen eriytetyn taseen mukaisia arvoja.

Kohtuullinen tuotto saadaan kertomalla vuosittain maakaasuverkkotoimintaan sitoutunut oikaistu oma pääoma ja korollinen vieras pääoma nimellisellä kohtuullisella tuottoasteella (WACC-%). Kyseisen vuoden laskennassa käytettävä nimellinen kohtuullinen tuottoaste sisältää inflaatio-odotuksen, joten kohtuullisen tuoton laskennassa inflaation vaikutus tulee otettua huomioon kertaalleen.

INFLAATION KÄSITTELY TOTEUTUNEEN OIKAISTUN TULOKSEN LASKENNASSA

Toteutuneen oikaistun tuloksen laskennassa inflaatiokorjaus tehdään tehostamiskannustimeen. Inflaatiokorjauksessa käytetään kuluttajahintaindeksiä.

Tehostamiskannustimessa inflaatiokorjaus tehdään vuosittain tehostamiskustannusten vertailutason laskennassa.

Inflaatiokorjauksessa käytetään kuluttajahintaindeksin (2005=100) kokonaisindeksin muutosta.

Kunkin vuoden indeksilukuna käytetään kyseisen vuoden kuluttajahintaindeksin huhti-syyskuun indeksipistelukujen keskiarvoa. Esimerkiksi vuoden 2024 osalta käytetään kuluttajahintaindeksin vuoden 2024 huhti-syyskuun indeksipistelukujen keskiarvoa.

Kuluttajahintaindeksin muutos on esitetty kaavassa 1.

$$\Delta KHI_t = \frac{KHI_t}{KHI_{t-1}} - 1 \quad (1)$$

missä

ΔKHI_t = kuluttajahintaindeksin muutos vuodelle t

t = tarkasteluvuosi

KHI_t = kuluttajahintaindeksin (2005=100) huhti-syyskuun indeksipistelukujen keskiarvo vuonna t

KHI_{t-1} = kuluttajahintaindeksin (2005=100) huhti-syyskuun indeksipistelukujen keskiarvo vuonna $t-1$

1.9 Valvontajakson aikana tehtävät laskelmat

Valvontajakson aikana Energiavirasto laskee vuosittain valvontatietojärjestelmän avulla verkonhaltijalle seuraavat tiedot

- maakaasuverkko-omaisuuden oikaistu jälleenhankinta-arvo
- maakaasuverkko-omaisuuden oikaistu nykykäyttöarvo
- maakaasuverkko-omaisuuden oikaistut tasapoistot
- maakaasuverkkotoimintaan sitoutunut oikaistu oma pääoma

- maakaasuverkkotoimintaan sitoutunut oikaistu korollinen vieras pääoma
- maakaasuverkkotoimintaan sitoutunut oikaistu koroton vieras pääoma
- maakaasuverkkotoimintaan sitoutunut oikaistu pääoma
- kohtuullinen tuotto
- toteutunut oikaistu tulos
- alijäämä tai ylijäämä
- voitonjakoluonteiset erät.

Virasto ilmoittaa nämä tiedot verkonhaltijalle valvontatietojärjestelmällä. Lisäksi virasto julkistaa ne yleisesti saataville esimerkiksi verkonhaltijan asiakkaita ja tiedotusvälineitä varten.

Energiavirasto tekee edellä mainittujen tietojen laskennan soveltaen tässä asiakirjassa kuvattuja valvontamenetelmiä ja verkonhaltijan toimittamia valvontatietoja.

Saatuun vuotuisen laskelman tiedoksi, verkonhaltijan on tarkastettava ja ilmoitettava havaitsemistaan virheistä. Tarvittaessa virasto toimittaa uuden laskelman tiedoksi.

Vaikka verkonhaltija ei kommentoisi vuotuisia laskelmia välittömästi niiden tiedoksisaannin jälkeen, ei tämä estä lausumasta asiasta myöhemmin. Viimeinen mahdollisuus lausua on valvontapäätösluonnoksesta. Valvonnan ennakoitavuuden ja sujuvuuden takia virasto kuitenkin suosittelee, että kommentit toimitetaan ensisijaisesti valvontajakson aikana heti laskelmien tiedoksisaannin jälkeen.

Viraston valvontajakson aikana tekemät vuosittaiset laskelmat eivät sisällä verkonhaltijaa koskevia velvoitteita eivätkä ne siten myöskään ole hallintopäätöksiä, joista olisi muutoksenhakuoikeus. Koko valvontajaksoa koskevat laskelmat Energiavirasto vahvistaa valvontajakson päätyttyä antamallaan valvontapäätöksellä (1.9), joka on valituskelppoinen (1.10).

1.10 Valvontajakson jälkeen annettava valvontapäätös

Valvontajakson päätyttyä Energiavirasto antaa verkonhaltijalle valvontalain 14 §:n nojalla valvontapäätöksen. Tällä päätöksellä virasto vahvistaa kuinka suurella euromäärällä koko valvontajakson aikana verkonhaltijan toteutunut oikaistu tulos alittaa tai ylittää kohtuullisen tuoton määrän.

ALIJÄÄMÄ JA YLIJÄÄMÄ

Valvontapäätöksessä virasto laskee vahvistuspäätöksessä vahvistettuja menetelmiä ja verkonhaltijan toimittamia valvontatietoja soveltaen valvontajakson eri vuosien toteutuneet oikaistut tulokset yhteen ja vähentää tästä summasta vastaavien vuosien kohtuullisten tuottojen summan. Lopputuloksena saadaan laskettua koko valvontajakson alijäämä tai ylijäämä.

Jos koko valvontajakson ajalta kertyneet toteutuneet oikaistut tulokset alittavat valvontajakson kohtuullisten tuottojen määrän, verkonhaltijalle kertyy alijäämää.

Jos koko valvontajakson ajalta kertyneet toteutuneet oikaistut tulokset ylittävät kohtuullisten tuottojen määrän, verkonhaltijalle kertyy ylijäämää.

YLIJÄÄMÄN KORKOSEURAAMUS

Mikäli valvontajakson oikaistu tulos, josta on vähennetty edellisen valvontajakson mahdollinen alijäämä tai lisätty mahdollinen ylijäämä, on valvontajakson kuluessa ylittänyt kohtuullisen tuoton määrän vähintään viidellä prosentilla, on ylijäämästä maksettava korkoa. Korkona käytetään oman pääoman kohtuullisen kustannuksen (3.2) keskiarvoa kyseisen valvontajakson vuosilta.

Ylijäämään kohdistuva korkoseuraamus otetaan valvontapäätöksessä huomioon seuraavalle valvontajaksolle siirtyvää alijäämää tai ylijäämää laskettaessa. Korko lasketaan valvontajakson ylijäämälle, josta on vähennetty edellisen valvontajakson mahdollinen alijäämä tai lisätty mahdollinen ylijäämä (valvontalaki 14 § ja MAO 484/15).

EDELTÄVÄN VALVONTAJAKSON ALIJÄÄMÄ TAI YLIJÄÄMÄ

Valvontapäätöksessä otetaan huomioon kyseistä valvontajaksoa edeltävältä valvontajaksolta verkonhaltijalle kertynyt alijäämä tai ylijäämä. Alijäämän tai ylijäämän Energiavirasto on vahvistanut edeltävää valvontajaksoa koskevassa valvontapäätöksessä.

VALVONTAJAKSOLTA SIIRTYVÄN ALIJÄÄMÄN TAI YLIJÄÄMÄN LASKEMINEN

Taulukossa 1 on esitetty valvontajaksolta seuraavalle valvontajaksolle siirtyvän alijäämän tai ylijäämän laskenta.

Taulukko 1. *Alijäämän tai ylijäämän laskenta*

+	Valvontajakson kaikkien vuosien toteutuneiden oikaistujen tulosten summa
-	Valvontajakson kaikkien vuosien kohtuullisten tuottojen summa
=	Valvontajaksolta kertynyt alijäämä (-) tai ylijäämä (+)
+	Valvontajaksolta kertyneen ylijäämän mahdollinen korkoseuraamus
=	Valvontajaksolta kertynyt alijäämä (-) tai ylijäämä (+) korkoseuraamuksineen
+	Edeltävältä valvontajaksolta kertynyt valvontapäätöksen mukainen alijäämä (-) tai ylijäämä (+)*
=	VALVONTAJAKSOLTA SEURAAVALLE VALVONTAJAKSOLLE SIIRTYVÄ ALIJÄÄMÄ (-) TAI YLIJÄÄMÄ (+)

* Edeltävää valvontajaksoa edeltävältä valvontajaksolta kertynyttä alijäämää ei oteta enää huomioon, vaikka alijäämä tai osa siitä olisi jäänyt tasoittamatta edeltävän valvontajakson aikana

ALIJÄÄMÄN JA YLIJÄÄMÄN TASOITTAMINEN

Jos taulukossa 1 kuvatun laskennan perusteella verkonhaltijalle jää seuraavalle valvontajaksolle siirtyvää alijäämää, on se mahdollista tasoittaa vain seuraavan valvontajakson aikana.

Jos taulukossa 1 kuvatun laskennan perusteella verkonhaltijalle jää seuraavalle valvontajaksolle siirtyvää ylijäämää, on se tasoitettava seuraavan valvontajakson aikana.

Alijäämien ja ylijäämien tasoittamiseen voi kuitenkin painavasta syystä hakea Energiavirastolta lisäaikaa.

Energiaviraston on verkonhaltijan hakemuksesta pidennettävä alijäämän tasoitusjaksoa enintään neljällä vuodella, jos verkonhaltija ei ole voinut kattaa alijäämää maakaasumarkkinalain 24 §:ssä säädetyn korotuskattosäätelyn vuoksi. Pidennys koskee tällöin sitä alijäämän osaa, jota verkonhaltija ei ole voinut kattaa maakaasumarkkinalain 24 §:ssä säädetyn siirto- ja jakelumaksujen korotusten rajoittamisen vuoksi. Hakemus on tehtävä ennen tasoitusjakson päättymistä.

1.11 Muutoksenhaku vahvistus- ja valvontapäätöksiin

Energiaviraston ennen valvontajakson alkua antama vahvistuspäätös ja valvontajakson päätyttyä antama valvontapäätös ovat hallintopäätöksiä. Verkonhaltija voi hakea näihin päätöksiin muutosta valvontalain 36 §:n 2 momentin mukaisesti.

Muutosta haetaan valittamalla markkinaoikeuteen. Markkinaoikeuden antamaan päätökseen on mahdollisuus hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Myös virasto voi hakea muutosta markkinaoikeuden päätökseen valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen, jos markkinaoikeus on päätöksellään muuttanut vahvistus- tai valvontapäätöstä.

Valvontalain 38 §:n mukaan vahvistus- ja valvontapäätöstä on noudatettava muutoksenhausta huolimatta, ellei virasto ole päätöksessä toisin määrännyt. Myös muutoksenhakutuomioistuimella on oikeus antaa määräyksiä päätöksen täytäntöönpanosta siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään.

2 VERKKOTOIMINTAAN SITOUTUNUT OIKAISTU OMAISUUS JA PÄÄ- OMA

VERKKOTOIMINTAAN SITOUTUNEEN OMAISUUDEN OIKAISU

Verkkotoimintaan sitoutuneen omaisuuden oikaisussa lähtökohtana on verkonhaltijan eriytetyn taseen vastaavaa-puoli, jota oikaistaan luvuissa 2.1, 2.2 ja 2.3 esitetyillä tavoilla.

Oikaistaessa eriytetyn taseen vastaavaa-puoli, saadaan oikaistun taseen loppusummana verkkotoimintaan sitoutuneen oikaistun omaisuuden arvo.

Verkkotoimintaan sitoutunut oikaistu omaisuus muodostuu seuraavista eristä

- oikaistu pysyvien vastaavien maakaasuverkko-omaisuus (2.1)
- oikaistu pysyviin vastaaviin kuuluva muu omaisuus (2.2)
- oikaistu vaihtuviin vastaaviin kuuluva omaisuus (2.3).

VERKKOTOIMINTAAN SITOUTUNEEN PÄÄOMAN OIKAISU

Verkkotoimintaan sitoutuneen pääoman oikaisussa lähtökohtana on verkonhaltijan eriytetyn taseen vastattavaa-puoli, jota oikaistaan luvussa 2.4 esitetyillä tavoilla.

Oikaistaessa eriytetyn taseen vastattavaa-puoli, saadaan oikaistun taseen loppusummana verkkotoimintaan sitoutuneen oikaistun pääoman arvo.

Verkkotoimintaan sitoutunut oikaistu pääoma muodostuu seuraavista eristä

- oikaistu oma pääoma (2.4.1)
- oikaistu korollinen vieras pääoma (2.4.2)
- oikaistu koroton vieras pääoma (2.4.2)
- tasauserä (2.4.1).

2.1 Pysyviin vastaaviin kuuluvan maakaasuverkko-omaisuuden oikaisu

Maakaasuverkko on suurin yksittäinen, joskin useista eri komponenteista koostuva osa verkonhaltijan omaisuutta eli eriytetyn taseen pysyviä vastaavia.

Maakaasumarkkinalain mukaan maakaasuverkolla tarkoitetaan maakaasun siirtoon tai jakeluun tarkoitettua kokonaisuutta, joka muodostuu toisiinsa liitetyistä

- maakaasuputkista ja -putkistoista
- kaikista niihin kuuluvista säiliöistä, laitteista ja laitteistoista, joiden sisältönä on maakaasu.

Maakaasuverkko-omaisuuden arvo oikaistaan valvontamenetelmissä vastaamaan sen todellista käyttöarvoa. Oikaisu tehdään siten, että kohtuullisen tuoton laskennassa ei käytetä eriytetyn taseen mukaista arvoa. Tämän sijaan käytetään oikaistusta maakaasuverkon jälleenhankinta-arvosta (2.1.1) laskettua oikaistua maakaasuverkon nykykäyttöarvoa (2.1.2).

PERUSTEET YKSIKÖHINTOJEN KÄYTÖLLE

Hinnoittelun kohtuullisuuden valvonnan tulisi perustua yritysten sähköverkko-omaisuuden todelliseen käyttöarvoon, joka kuvaa yrityskohtaista markkina-arvoa, eikä esimerkiksi yritysjärjestelyiden perusteella määritettyihin kaupallisiin markkina-arvoihin, jotka voivat sisältää sähköverkkotoimintaan kuulumattomia arvostus- tai järjestelyeriä. Verkkotoiminnan hinnoitteluun ei kohdistu markkinoilta tulevaa painetta, jolloin verkonhaltijalla ei ole kannustinta tehostaa toimintaansa. Mahdollinen kustannustehottomuus voidaan kompensoida korkeammilla hinnoilla, joten monopolihinnoittelun arvioinnissa on arvioitava, mikä on yrityksen kustannustaso verrattuna kustannuksiin, joihin yrityksellä olisi tosiasiallinen mahdollisuus. Hinnoittelun kohtuullisuuteen sisältyy sääntelyn kautta asetettu taloudellisesti tehokkaaseen toimintaan kannustava elementti, jonka avulla voidaan varmistaa, että verkonhaltijan toiminnan kustannustehokkuus toteutuu.²

Energiaviraston tehtäviin kuuluu muun muassa edistää asiakkaiden tarpeisiin suuntautuneiden varmojen, luotettavien, tehokkaiden ja syrjimättömästi toimivien sähkö- ja maakaasuverkkojen kehitystä kustannustehokkailla tavoilla sekä edistää asianmukaisten edellytysten varmistamista sähkö- ja maakaasuverkkojen tehokkaalle ja luotettavalle käytölle pitkän aikavälin tavoitteet huomioon ottaen. Hinnoittelussa noudatettavien menetelmien vahvistamista koskevassa päätöksessä voidaan määrätä verkkotoimintaan tai palveluun sidotun pääoman arvostusperiaatteista sekä verkkotoiminnan tehostamiseen kannustavista tavoitteista ja niiden

² Hallituksen esitys (HE 20/2013 vp, s.82)

määrittämistavasta sekä menetelmistä, joilla tavoitteita sovelletaan hinnoittelussa.³

Luonnollisen monopolin erityisvalvonnan keskeisiä tavoitteita ovat tasapuolisuus, jatkuvuus ja tehokkuus. Tehokkuus tarkoittaa asiakkaan haluaman palvelun aikaansaamista mahdollisimman alhaisin kustannuksin.⁴

Edellä oleviin kohtiin viitaten yksikköhintoja käytetään verkko-omaisuuden oikaissa, jotta lainsäädännön tavoitteet kohtuullisen hinnoittelun valvonnalle ja investointien kustannustehokkuudelle on mahdollista saavuttaa mahdollisimman hyvin. Lainsäädännön tavoitteet edellyttävät kustannustehokkuuteen ohjaavaa periaatetta, jolla voidaan ottaa kantaa siihen, että minkä suuruinen investointien kohtuullinen kustannustaso verkonhaltijan olisi ollut keskimäärin mahdollista saavuttaa. Verkonhaltijan verkko-omaisuus oikaistaan vuosittain investointivuosi-kohtaisilla jäädytetyillä yksikköhinnoilla sekä verkonhaltijoilta kerättävillä valvontatiedoilla, jotta verkko-omaisuus vastaisi keskimäärin sen todellista kohtuullista käyttöarvoa.

Huomioitavaa asiassa on se, että sovellettava yksikköhinta riippuu aiemmista menetelmistä poiketen komponenttien investointivuodesta. Näin ollen verkko-omaisuuden näkökulmasta yksikköhinnoilla oikaistava verkko-omaisuus kuvastaa verkon keskimääräistä käyttöarvoa, josta on siivottu inflaation vaikutus pois. Inflaation vaikutus verkko-omaisuudesta laskettavaan kohtuulliseen tuottoon otetaan huomioon vain tuottoasteen kautta.

Verkonhaltijoiden tasearvot eivät vastaa verkon todellista arvoa erilaisten kirjanpitoikäntöjen ja kirjanpidon lyhyempien poistoaikojen takia. Yksikköhintoja käytetään, jotta investointeihin kohdistuu tehostamisvaade ja estetään verkko-omaisuuden arvon keinotekoinen tai perusteeton nostaminen sekä ohjataan verkonhaltijoita toimimaan kustannustehokkaasti.

Yksikköhinnat kannustavat verkonhaltijoita tehostamaan investointejaan sekä estävät tehottomasti tai huonoilla urakointisopimuksella tehtyjen investointien korkeampien kustannuksien siirtymisen asiakkaiden hinnoitteluun. Lisäksi yksikköhinnoilla pystytään valvomaan, että verkko-omaisuuteen ei sisälly sinne kuulumattomia kustannuseriä. Yksikköhintojen tarkoitus on kannustaa pitkäjänteiseen tehostamiseen investoinneissa ja etsimään aiempaa kustannustehokkaampia tapoja täyttää tarpeet verkon rakentamiselle.

³ Laki sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonnasta 4 §

⁴ Hallituksen esitys (HE 127/2004 vp s. 7)

Yksikköhinnat ovat keskimääräisiä komponenttikohtaisia hintoja, jotka perustuvat verkonhaltijoiden toteutuneiden verkkoinvestointien kustannuksiin. Yksikköhinnat selvitetään ja määritetään jokaiselle valvontajaksolle erikseen, jotta ne kuvastaisivat riittävän hyvin rakennettavan verkon todellista käyttöarvoa. Valvontajakson sisällä ei päivitetä yksikköhintoja, koska tämä heikentää liikaa ohjausvaikutusta kustannustehokkuuden parantamisessa. Lisäksi tiheämpi päivitysväli monimutkaistaisi menetelmiä eikä se toisi lisäarvoa perustellun verkko-omaisuuden määrittämiseen. Tiheämpi päivitysväli olisi myös käytännön tasolla haasteellista toteuttaa sen suuren työmäärän vuoksi niin verkonhaltijoiden kuin virastonkin osalta.

Verkkokomponentit sekä yksikköhinnat ja niiden määrityisperiaatteet on esitetty liitteessä 1.

VERKKO-OMAISUUDEN OIKAISU LIITTEEN 1 ULKOPUOLISILLE KOMPONENTEILLE

Jos säänneltyyn verkko-omaisuuteen kuuluva komponentti tai investointi ei sisälly liitteen 1 mukaisiin verkkokomponentteihin, komponentti voidaan tapauskohtaisen tarkastelun jälkeen ottaa huomioon tilinpäätöksen mukaisessa tasearvossaan luvussa 2.2 esitetyllä tavalla.

Verkonhaltijan on toimitettava valvontatietojen (rakennetietojen) toimittamisen yhteydessä riittävä selvitys ja perusteet, joiden pohjalta Energiavirasto arvioi, hyväksytäänkö komponentti tasearvossaan vai ei. Selvityksestä tulee käydä ilmi, miksi kyseinen normaalista poikkeava komponentti tai ratkaisu on ollut välttämätöntä tai järkevää tehdä verkkotoiminnan kannalta ja osoittaa ratkaisun kustannustehokkuus verrattuna muihin mahdollisiin ratkaisuihin.

Vuoden 2024 aikana verkonhaltijan tulee selvittää ja toimittaa Energiavirastolle tiedot kaikista sen verkkoon kuuluvista kustannuseristä ja komponenteista, jotka ovat nykyisellään kirjattuna muihin aineellisiin hyödykkeisiin tai muihin aineettomiin hyödykkeisiin ja huomioitu aiemmin kirjanpitoarvossaan. Tiedoista tulee käydä myös ilmi ne komponentit, jotka on aiemmin huomioitu tasearvossaan, mutta joille löytyy yksikköhintaluettelon päivityksen myötä yksikköhinta. Tällä tarkastetaan, että komponenttijaottelun tarkentuessa taseen kautta ei huomioida sellaisia vanhempia kustannuseriä, joille nykyisin löytyy yksikköhintaluettelosta yksikköhinta. Samassa erittelyssä tulee myös erotella omiin kokonaisuuksiin ne taseen kustannukset, jotka eivät liity verkkoon ja ne, jotka liittyvät verkkoon mutta joille löytyy verkkokomponentti ja ne, joille ei löydy verkkokomponenttia.

Kaikki verkkokomponentit, joille löytyy yksikköhinta, tulee huomioida vain yksikköhintojen kautta ja eliminoida muista hyödykkeistä.

Verkkotoiminnan tietojärjestelmät ja käytönvalvonnan viestiverkot

Järjestelmille ja viestiverkoille ei voida soveltaa aiempien valvontajaksojen tavoin enää keskimääräisiä yksikköhintoja. Tämä johtuu siitä, että Energiaviraston tekemän yksikköhintaselvityksen perusteella suuri osa järjestelmien kustannuksista on lähtökohtaisesti kulua, kun järjestelmiä hankitaan suurelta osin palveluina ja vuosittaisilla maksuilla.

Osa verkonhaltijoista kuitenkin aktivoi edelleen jonkin verran tietojärjestelmiin liittyviä kustannuseriä. Lisäksi vuosittaisissa kustannuksissa yhtiöiden välillä on suu-rehkoja eroja niin kuluissa kuin aktivoinneissa. Osalla yhtiöistä järjestelmien ja viestiverkkojen kustannukset ovat miltei kokonaan kulua ja osalla taas yksittäisiin järjestelmiin on tehty jonakin vuonna isompi aktivointi ja/tai pienempiä aktivointeja useampana vuonna.

Aiemmillä valvontajaksolla käytettiin vielä osin järjestelmien osalta yksikköhintoja. Tällöin käytössä olleilla järjestelmien yksikköhinnoilla oikaistiin verkonhaltijoiden verkko-omaisuutta siten, että kustannuksia ei olisi saanut ilmoittaa kuluihin. Näin ollen kyseiset kustannukset tai kulut eivät ole välttämättä mukana ainakaan kaikilta osin tehostamiskannustimeen sisältyvissä kontrolloitavissa olevissa operatiivisissa kustannuksissa.

Edellä olevaan viitaten järjestelmät ja viestiverkot, joille on aiemmin ollut yksikköhinta tullaan käsittelemään siten, että viidennellä ja kuudennella valvontajaksolla aktivointien osalta verkkotoiminnan kannalta tarpeelliset ja kustannustehokkaat järjestelmäratkaisut huomioidaan lähtökohtaisesti tilinpäätöksen mukaisessa tasearvossaan. Vastaavasti kulut huomioidaan läpilaskutuseränä viidennellä jaksolla, kun taas kuudennella valvontajaksolla ne huomioidaan normaalisti tehokkuuskannustimessa kontrolloitavana kuluna. Näin ollen yhtiöiltä saadaan kerättyä viidennen valvontajakson osalta järjestelmien toteutuneet kulut ja kyseiset kustannukset huomioidaan kuudennella valvontajaksolla tehostamiskannustimen vertailutasossa.

VERKKO-OMAISUUDEN OIKAISUPERIAATE JA SEN PERUSTEET

Verkko-omaisuuden oikeaoppinen ja perusteltu oikaisu on sidoksissa kohtuullisen tuottoasteen määrittämiseen.

Reaalista tuottoastetta käytettäessä verkko-omaisuuden koko massa voidaan oikaista käyttäen samoja tuoreita yksikköhintoja. Vastaavasti nimellistä tuottoastetta käytettäessä verkko-omaisuus tulee määrittää kirjanpitoarvoja vastaavalla menetelmällä, jossa koko verkko-omaisuutta ei voi oikaista samoilla yksikköhinnoilla, vaan jokaisella investointivuodella pitää olla käytössä omat jäädytetyt

yksikköhinnat, joita käytetään vain kyseisenä vuonna tehdyille investoinneille. Toisin sanoen nimellistä tuottoastetta käytettäessä jokaiselle eri investointivuodelle tulee muodostaa omat erilliset investointivuosi-kohtaiset verkonarvolaskelmat yksikköhintoineen, jotka jäädytetään käytettäväksi laskennassa sen vuoden investointien arvoa määrittäessä valvontajakson eri vuosille.

Käsittelyn eroavaisuus johtuu oikeaoppisesta ja perustellusta inflaation huomioinnista. Mikäli nimellistä tuottoastetta käytettäessä verkko-omaisuus oikaistaisiin yhtenä suurena massana, arvostettaisiin tarkasteluhetkeä vanhempi verkko kumuloituneen inflaation verran liian suureksi. Toisin sanoen mitä vanhempaa verkko olisi sitä suurempi yliarvostus sille tulisi.

Virasto on katsonut perustelluksi tilatun selvityksen⁵ pohjalta käyttää nimellistä tuottoastetta ja sen edellyttämään verkko-omaisuuden oikaisua, koska näin päästään stabiilimpaan ja kustannusvastaavampaan verkkopääomarakenteeseen suhteessa määritettävään tuottoasteeseen. Nimellisen tuottoasteen käyttöä puoltaa myös se, että sen määrittäminen on perustellummalla pohjalla verrattuna reaaliin tuottoasteeseen varsinkin yksikköhinnoilla tehtävän oikaisun kanssa. Nimellisen tuottoasteen edellyttämä oikaisuperiaate yhdessä nimellisen tuottoasteen kanssa on kustannusvastaavampi ja robustimpi periaate, joka luo paremman edellytyksen ennustettavalle ja ohjausvaikutuksiltaan kustannustehokkuuteen kannustaville valvontamenetelmille.⁶ Toisin sanoen nimellisellä tuottoasteella ja sen vaatimalla verkko-omaisuuden oikaisulla päästään varmemmin ja riskittömämmin kustannusvastaavaan lopputulokseen.

Verkko-omaisuuden koko massan oikaiseminen samoilla yksikköhinnoilla voi johtaa vanhan verkkomassan perusteettomaan heilahteluun sekä hetkittäin tilanteeseen, jossa hinnoittelu ei ole kustannusvastaavaa verkonhaltijoiden tai asiakkaiden näkökulmasta, jos yksikköhintojen kehitys alkaa poikkeamaan merkittävästi reaalisessa tuottoasteessa käytettävästä inflatio-olettamasta. Lisäksi reaalisen tuottoasteen määrittäminen sisältää myös haasteita, jos se joudutaan määrittämään pidemmälle ajanjaksolle ennakoon.

Vuonna 2024 valvontajakson alussa yksikköhinnat tullaan indeksikorjaamaan vuoden 2024 tasoon ja tämän jälkeen yksikköhintoja tullaan indeksikorjaamaan kuluttajahintaindeksin vuosittaisella keskimääräisellä muutoksella vuosittain tuleville vuosille vuoteen 2027 saakka. Yksikköhinnat päivitetään jälkimmäiselle valvontajaksole vuoden 2028 tilanteeseen. Samalla virasto arvioi muutostarpeet jaottelun

⁵ DFC Economics S.r.l., Rate-base adjustment for inflation in energy networks regulation: A report for Energiavirasto, 2.10.2023

⁶ Tarkempi kuvaus periaatteesta ja perusteista verkko-omaisuuden oikaisulle ja sen riippuvuudesta tuottoasteen määrittämiseen löytyy valvontamenetelmien perustelumui-
stista

mahdolliselle täsmentämiselle, jotta esimerkiksi uusien komponenttien lisääminen luetteloon tai mahdollisten havaittujen valuvikojen korjaaminen olisi mahdollista. Vuodesta 2028 eteenpäin yksikköhintoja tullaan taas indeksikorjaamaan kuluttajahintaindeksin keskimääräisen vuosittaisen muutoksen perusteella valvontajakson loppuun saakka.

Oleellisena erona aiempaan verkko-omaisuuden oikaisuun siis on, että sovellettava yksikköhinta jokaiselle komponentille riippuu sen investointivuodesta. Jaksojen verkko-omaisuuden oikaistu jälleenhankinta-arvo, oikaistu nykykäyttöarvo sekä oikaistu tasapoisto tullaan laskemaan vuosittain useasta eri massasta investointivuosi-kohtaisilla jäädytetyillä yksikköhinnoilla.

PITOAJAT

Pitoaikoja käytetään maakaasuverkko-omaisuuden oikaistun nykykäyttöarvon ja oikaistujen tasapoistojen laskentaan.

Pitoajat eri verkkokomponenteille on esitetty liitteessä 1. Mikäli verkkokomponentille ei ole määritetty pitoaikaa, pysyy sen oikaistu nykykäyttöarvo vakiona valvontajakson ajan.

Verkonhaltijan on valittava verkkokomponenttiensa pitoajat vastaamaan todellisia keskimääräisiä teknistaloudellisia pitoaikoja. Tällä tarkoitetaan aikaa, jonka verkkokomponentit ovat keskimäärin tosiasiallisessa käytössä ennen niiden korvaamista. Valituilla pitoajoilla otetaan huomioon verkonhaltijan kunnossapito- ja investointistrategia.

Verkonhaltijan on toimitettava verkkokomponenteille valitsemansa keskimääräiset teknistaloudelliset pitoajat vuoden 2025 maaliskuun loppuun mennessä vuoden 2024 rakennetietojen ilmoittamisen yhteydessä. Verkonhaltijan ei ole mahdollista muuttaa tämän jälkeen valitsemiaan pitoaikoja.

Energiavirasto tulee keräämään valvontajaksolla verkosta purettujen komponenttien ikätietoja, joiden perusteella virasto valvoo, että valitut keskimääräiset pitoajat valvontajaksolla eivät eroa merkittävästi toteutuneista pitoajoista. Mikäli valitut pitoajat eroavat merkittävästi todellisista purkujen keskimääräisistä ikätiedoista, Energiavirasto tulee korjaamaan lopulliselle valvontapäätökselle pitoajat vastaamaan paremmin todellisia keskimääräisiä pitoaikoja.

IKÄTIEDOT

Ikätietoja käytetään verkko-omaisuuden oikaistun nykykäyttöarvon laskentaan sekä purkujen arvon määrittämiseen ja muutoinkin laskennassa, kun arvotetaan indekseillä vanhemman komponentin massaa ja selvitetään sovellettava yksikköhinta.

Verkonhaltijan on selvitettävä jokaisen verkon komponentin todellinen ikätieto jokaisen valvontavuoden lopussa. Tämä tieto on selvitettävä myös vuoden aikana tehtyjen purkujen osalta. Näiden ikätietojen avulla verkko oikaistaan verkko-omaisuuden oikaisuperiaatteen edellyttämällä tavalla oikealle tasolle.

Todellisella ikätiedolla tarkoitetaan komponentin käyttöikää eli ensimmäisestä käyttöönottohetkestä tai valmistusvuodesta laskettua ikää.

Ilmoitettaessa uusi investointi ensimmäistä kertaa valvontatietoihin, tulkitaan komponentin iäksi 0 vuotta, jos kyse on täysin uudesta investoinnista, joka on otettu käyttöön vuoden loppuun mennessä. Vastaavasti sellaisten komponenttien osalta, jotka on hankittu varastoon ja otettu sieltä käyttöön, komponentin ikä tulee ilmoittaa hankintavuoden eikä käyttöönottovuoden perusteella.

Niille komponenteille, joille verkkonhaltija ei kykene selvittämään todellista ikää, käytetään komponentin ikänä laskennassa valittua pitoaikaa. Toisin sanoen näille komponenteille lasketaan vain tasapoistoa oletuksella, että komponentti olisi pitoajan ikäinen.

VERKKOTOIMINTAAN KUULUMATTOMAT KOMPONENTIT

Verkkotoimintaan kuulumattomia komponentteja ja omaisuuseriä ei lasketa mukaan verkkotoimintaan sitoutuneeseen oikaistuun omaisuuteen. Tällaisia ovat esimerkiksi maa-alueet, jotka eivät ole verkkotoiminnan tosiasiallisessa käytössä. Näille erille ei saa lainkaan kohtuullista tuottoa, koska ne eivät ole verkkotoimintaa.

Verkkotoimintaan eivät kuulu komponentit, jotka eivät ole

- verkkonhaltijan hallinnassa vaan ovat verkkonhaltijan käytössä varallisuusosoikeudellisella järjestelyllä, jossa verkon hallintaoikeus ei siirry verkon omistajalta (nk. osallistuminen toisen käyttöomaisuuteen)
- verkkonhaltijan kehittämisvelvollisuuden piirissä
- verkkonhaltijan verkkoluvan mukaista verkkotoimintaa
- verkon toiminnan kannalta tarpeellisia.

OIKAISTAVAAN VERKKO-OMAISUUTEEN KUULUMATTOMAT KOMPONENTIT

Ne komponentit, jotka eivät kuulu verkkotoimintaan eivät voi myöskään kuulua verkko-omaisuuteen. Lisäksi oikaistavaan verkko-omaisuuteen eivät kuulu komponentit, jotka eivät ole

- liitetty verkkoon
- tosiasiallisessa käytössä, esimerkiksi varastoidut laitteet ja materiaalit
- aiheuttaneet verkonhaltijalle hankintakustannuksia
- verkon toiminnan kannalta tarpeellisia.

Oikaistavaan verkko-omaisuuteen eivät kuulu ne komponentit, jotka eivät ole kokonaan aktivoitu kirjanpidossa investoinniksi. Esimerkiksi komponenttia, josta osa roikkuu vielä kirjanpidossa keskeneräisissä investoinneissa, ei saa ilmoittaa rakennetietoihin oikaistaviin omaisuuseriin, koska muutoin omaisuus huomioidaan kahteen kertaan. Vastaavat komponentit tulee ilmoittaa rakennetietoihin vasta siinä vaiheessa, kun niiden osalta kaikki keskeneräiset investoinnit on kirjanpidossa kirjattu valmiiksi.

Myöskään komponentteja, joiden kustannukset on kirjattu kuluksi ei saa ilmoittaa verkon rakennetiedoissa oikaistavaan verkko-omaisuuteen, koska muutoin kustannukset huomioidaan menetelmissä kahteen kertaan.

VERKON RAKENTAMISEEN SAADUT TUET

Verkonhaltija voi saada tukia tai muita kompensatioita verkkoon tehtäviin investointeihin esimerkiksi Suomen valtiolta tai Euroopan Unionilta. Vastaavasti myös toisen EU- tai ETA-valtion siirtoverkonhaltija voi osallistua EU-asetuksen 869/2022 perusteella investointiin Suomessa. Lähtökohtaisesti kyse on aina tuesta, jos jokin taho osallistuu suoraan verkonhaltijan rakentamiskustannuksiin.

Verkon rakentamiseen saaduilla tuilla tai kompensatioilla rahoitettuja komponentteja ei lasketa mukaan maakaasuverkko-omaisuuden oikaistuun nykykäyttöarvoon eli niille ei saa kohtuullista tuottoa.

Verkon rakentamiseen saaduilla tuilla tai kompensatioilla rahoitettuja komponentteja ei lasketa mukaan verkko-omaisuuden oikaistuun jälleenhankinta- ja nykykäyttöarvoon. Vastaavat tuet eliminoidaan pois laskennasta ilmoittamalla verkko-komponenttien määriin vain se osuus, jolle tukea ei ole saatu. Tuettua osuutta ei saa ilmoittaa oikaistaviin rakennetietoihin. Tuella rahoitetun verkonosan tiedot

ilmoitetaan kuitenkin rakennetiedoissa erikseen annettujen ohjeiden mukaan lisätietoihin. Tämä koskee kaikkia, myös vanhempia investointeja.

Verkonhaltijan on toimitettava verkon rakennetietojen toimittamisen yhteydessä selvitys kaikkien saamiensa tukien ja muiden kompensatioiden määrästä tosiasiallisesti käytössä olevien verkkokomponenttien osalta. Selvityksestä on käytävä ilmi verkkokomponenttikohtaisesti siihen kohdistetun tuen määrä.

Asiakkaiden pyynnöstä ja tarpeista suoritettavien linjasiirroista verkkonhaltijalle kertyvien tulojen osalta maksuja ei linjasiirron kustannusten osalta lueta verkon rakentamiseen saaduiksi tuiksi. Asiakkaan verkon linjasiirroista maksaman korvauksen ei katsota menetelmien osalta kohdistuvan varsinaiseen investointiin vaan verkon siirtämisen kustannuksiin. Tällöin nämä siirtämisen kustannukset tulisi eritellä kirjanpidossa ja kyseinen korvaus kirjata niitä vastaan, joko tuloslaskelmaan tai taseeseen. Tulostaikutteisten kustannusten osalta tuki kirjattaisiin tuloksi ja tasevaikutteisten osalta hankintamenon vähennyksenä.

Energiavirasto antaa tarvittaessa lisäohjeita tuella rahoitettujen komponenttien ilmoittamisesta valvontatietoihin.

ULKOMAISIIN INVESTOINTEIHIN OSALLISTUMINEN

Verkonhaltija voi joutua osallistumaan EU-asetuksen 869/2022 perusteella kanta-verkon investointeihin myös toisessa EU- tai ETA-maassa, jos investoinnista aiheutuvia hyötyjä kohdistuu myös Suomeen.

Verkonhaltijan velvoite osallistua investointiin toisessa EU- tai ETA-maassa voi perustua seuraaviin lainvoimaisiin viranomaispäätöksiin

- Energiaviraston kustannusten jakamista koskeva päätös (asetuksen 869/2022 16 artiklan 5 kohta)
- ACER:n (Euroopan Unionin energia-alan sääntelyviranomaisten yhteistyövirasto) kustannusten jakamista koskeva päätös (16 artiklan 7 kohta).

Verkonhaltijan on toimitettava valvontatietojen toimittamisen yhteydessä selvitys toiseen EU—tai ETA-maahan tehtyjen investointien sille aiheuttamista kustannuksista ja minkä komponenttien rakentamiseen ne on käytetty.

Verkonhaltijan omistamat komponentit

Mikäli toiseen EU- tai ETA-maahan investoitu komponentti on verkkonhaltijan rahoittama sekä sen omistuksessa ja hallinnassa, toimitaan seuraavalla tavalla.

Jos verkonhaltija on aktivoinut kustannuksen eriytettyyn taseeseen

- ja sille on liitteen 1 taulukossa verkkokomponentti, otetaan se huomioon tämän mukaisesti verkko-omaisuuden oikaistuissa jälleenhankinta-arvossa (2.1.1), nykykäyttöarvossa (2.1.2) ja tasapoistoissa (6.1.1)
- mutta sille ei ole verkkokomponenttia liitteessä 1, otetaan se huomioon taseen mukaisessa arvossaan lukujen 2.2 ja 6.1.2 mukaisesti.

Jos verkonhaltija on kirjannut komponentin kuluksi eriytettyyn tuloslaskelmaan

- ja sille on liitteen 1 taulukossa verkkokomponentti, otetaan se huomioon tämän mukaisesti verkko-omaisuuden oikaistuissa jälleenhankinta-arvossa, nykykäyttöarvossa ja tasapoistoissa. Komponentista aiheutunut kulu palautetaan toteutuneen oikaistun tuloksen laskennassa (5.1)
- mutta sille ei ole verkkokomponenttia liitteessä 1, sitä ei lasketa mukaan verkko-omaisuuden oikaistuihin jälleenhankinta-arvoon, nykykäyttöarvoon eikä tasapoistoihin. Komponentista ei myöskään tehdä erillistä korjausta toteutuneen oikaistun tuloksen laskennassa. Kokonaan kuluksi kirjattu komponentti on otettu huomioon jo eriytetyn tuloslaskelman liikevoitossa (liiketappiossa).

Komponentit, joita verkonhaltija ei omista

Mikäli toiseen EU- tai ETA-maahan investoitu komponentti ei ole verkonhaltijan omistuksessa ja hallinnassa, toimitaan seuraavalla tavalla.

Jos verkonhaltija on aktivoinut kustannuksen eriytettyyn taseeseen, otetaan se huomioon eriytetyn taseen mukaisessa arvossaan lukujen 2.2 ja 6.1.2 mukaisesti.

Jos verkonhaltija on kirjannut komponentin kuluksi eriytettyyn tuloslaskelmaan, siitä ei tehdä erillistä korjausta toteutuneen oikaistun tuloksen laskennassa. Kokonaan kuluksi kirjattu komponentti on otettu huomioon jo eriytetyn tuloslaskelman liikevoitossa (liiketappiossa).

Muut kuin asetuksen 869/2022 mukaiset investoinnit toiseen EU- tai ETA-maahan

Muissa kuin EU-asetuksen 869/2022 mukaisissa investoinneissa toiseen EU- tai ETA-maahan verkonhaltijan on esitettävä Energiavirastolle selvitys hankkeesta. Selvityksessä investointia on käsiteltävä lähtökohtaisesti samoin kuin asetuksen

mukaisia investointeja. Selvityksessä on kuitenkin erityisesti käsiteltävä investoinnin Suomeen kohdistuvia hyötyjä.

Virasto arvioi selvityksen ja päättää sen perusteella otetaanko ja jos otetaan, niin miltä osin, investoitavat komponentit huomioon valvontamenetelmissä. Siltä osin kuin komponentit otetaan huomioon valvontamenetelmissä, toimitaan samoin kuin edellä on kuvattu asetuksen mukaisissa investoinneissa.

VUOKRAVERKOT

Vuokratun verkon komponentit sisällytetään verkkotoimintaan sitoutuneeseen oikaistuun verkko-omaisuuteen. Vuokrausjärjestely puretaan samoin periaattein sekä yksittäiselle komponentille että suuremmalle kokonaisuudelle.

Verkonhaltijan on pystyttävä yksilöimään kaikki ne komponentit, jotka sisältyvät verkkovuokraan.

Verkonhaltijan on mahdollista ilmoittaa vuokraamansa komponentti valvontatietoihin vain, jos komponentin omistaja ei ole ilmoittanut sitä omaan verkkoluvan mukaiseen verkko-omaisuuteensa.

2.1.1 Oikaistu jälleenhankinta-arvo ja tasapoisto

Maakaasuverkko-omaisuuden oikaistu jälleenhankinta-arvo lasketaan valvontajakson kaikille vuosille kunkin vuoden joulukuun viimeisen päivän tilannetta vastaavana arvona.

Jälleenhankinta-arvon määrittäminen perustuu investointivuosien ajanhetken arvostukseen eli kirjanpitoarvoja simuloivaan periaatteeseen, jossa vanhan massa-arvo ei nouse vaan se on jäädytetty hankintavuoden keskimääräiseen yksikköhintaan. Näin on tehtävä, jotta inflaatio tulee otettua oikein huomioon, koska kohtuullisen tuottoasteen määrittämisessä tullaan käyttämään nimellistä tuottoastetta.

Jälleenhankinta-arvon (jäljempänä JHA) laskentaperiaate verkkokomponenttikohdaisesti on kuvattuna alle olevassa kaavassa vuoden 2024 osalta.

$$JHA_{2024} = JHA_{vanha\ massa} + INV_{määrä_{2024}} \times YH_{2024} - Purut_{2024} \quad (2)$$

$Purut_{2024}$ = Vuoden 2024 puruille laskettu jälleenhankinta-arvo käyttäen purkujen investointivuosien yksikköhintoja

$JHA_{vanhamassa}$ = Ennen vuotta 2024 määritetty vanhan massan JHA

$INV_{määrä}$ = Vuoden 2024 investointimäärä

YH_{2024} = Vuoden 2024 yksikköhinta

Vuoden 2025 laskenta vastaa vuoden 2024 laskentaa, mutta tällöin vanhan massan jälleenhankinta-arvo sisältää vuoden 2024 investoinnit sekä purkujen aiheuttaman vähentymän. Alla olevassa kaavassa esitetty miten mistä vanhan massan laskenta koostuu vuonna 2024.

$$JHA_{vanha\ massa} = JHA_{2016} + \sum_{t=2017}^{2023} (INV_{määrä_t} \times YH_t - Purut_t) \quad (3)$$

$Purut_t$ = Vuoden t puruille laskettu jälleenhankinta-arvo käyttäen purkujen investointivuosien yksikköhintoja

JHA_{2016} = JHA-kertymä vuonna 2016 lasketaan ikätiedon perusteella selvitetystä investointihetken yksikköhinoilla

$INV_{määrä_t}$ = Vuoden t investointimäärä

YH_t = Vuoden t yksikköhinta

Vuoden 2016 lopun jälleenhankinta-arvo määritetään Energiaviraston valvontatietojen pohjalta. Vuoden 2016 lopun keski-ikä tietojen pohjalta määritetään verkkokomponentin keskimääräinen hankintavuosi, johon vuoden 2016 lopun tilanteen käytössä ollut yksikköhinta korjataan taaksepäin käyttämällä elinkustannusindeksiä.

Verkonhaltijalla on mahdollisuus toimittaa Energiavirastolla valvontajakson aikana tarkat todennettavissa olevat ikähajontatiedot vuoden 2016 lopun mukaisella jaotellulla vuoden 2024 lopun tilanteessa. Jos tiedot ovat todennettavissa ja laadultaan kauttaaltaan hyvät, Energiavirasto voi tehdä vanhaa massaa koskevan oikaisun käyttämällä tarkempia verkkonhaltijalta saatuja ikähajontatietoja sen sijaan, että laskenta suoritetaan yksinkertaistuksella, jossa oletetaan kaikkien investointien tehdyn täsmälleen keski-ikä tiedon mukaisena ajanhetkenä.

Vuosina 2017-2023 aikana tehdyt investoinnit otetaan huomioon suoraan valvontatietojen mukaisilla investointitiedoilla. Vastaavasti purkujen osalta joudutaan tekemään yksinkertaistus, että purettu komponentti on purettu pitoajan puitteissa ja korjaamaan purun arvo investointihetken arvoon. Toisin sanoen purun yksikköhintana käytetään pitoajan verran vanhempaa yksikköhintaa, joka määritetään käyttämällä kuluttajahintaindeksiä ja tarkasteltavan purkuvuoden yksikköhintaa. Mikäli verkkonhaltija on kuitenkin pystynyt toimittamaan vuoden 2016 lopun mukaisella

jaottelulla vuoden 2024 tilanteessa komponenttien ikähajontatiedot, niin vanhan verkon massa vuoden 2024 alussa voidaan laskea tarkasti suoraan näiden tietojen avulla.

Järjestelmiä tai muita verkkokomponentteja, jotka otetaan huomioon vuodesta 2024 lähtien tasearvossaan, ei oteta vanhojen valvontatietojen laskennassa huomioon, koska ne otetaan huomioon tasearvossaan.

Vanhan massan osalta purut voidaan huomioida myös tarkemmin ikähajonnan perusteella, jos verkonhaltija pystyy toimittamaan Energiavirastolle laadullisesti kattavat todennettavissa olevat ikähajontatiedot purettujen komponenttien osalta. Tälle ei ole kuitenkaan tarvetta kuin siinä tilanteessa, jos laskennassa joudutaan ottamaan ennen vuotta 2024 tehdyt purut huomioon vanhan massan osalta.

Energiavirasto antaa tarvittaessa ohjeistusta lisätietojen toimittamiseen.

Yksikköhintojen indeksikorjaaminen

Jokaiselle investointivuodelle määritetään oma investointivuosisikohtainen yksikköhinta, jota käytetään vain kyseisen vuoden investointien arvottamiseen komponentin elinkaaren aikana. Jotta investointivuoden komponenttien oikaisussa yksikköhinta vastaisi keskimäärin investointihetken keskimääräistä kustannustasoa, eli yksikköhinta vastaisi paremmin investointiajanhetken arvoa, yksikköhintoja tullaan korjaamaan kuluttajahintaindeksin tai elinkustannushintaindeksin muutoksella eri vuosille varsinaista yksikköhintojen päivittämistä lukuunottamatta. Vuotta 2011 vanhempien investointien yksikköhintojen määrittämiseen käytetään vuosittaista elinkustannusindeksin muutosta vuodesta 2011 taaksepäin. Vuodelle 2025 ja siitä eteenpäin käytetään kuluttajahintaindeksin vuosittaista muutosta lukuun ottamatta yksikköhintojen erillistä selvittämistä vuodelle 2028, josta eteenpäin investointivuosisikohtaisia yksikköhintoja korjataan taas vuosittaisella kuluttajahintaindeksin muutoksella vuoteen 2031 saakka. Alla olevassa kaavassa on kuvattu periaate, miten yksikköhinta määritetään vuotta 2024 uudemmissa vuosille.

$$YH_t = \frac{KHI_t}{KHI_{2024/2028}} \times YH_{2024/2028} \quad (4)$$

missä

YH_t = yksikköhinta vuoden t investoinneille

t = tarkasteluvuosi

KHI_t = kuluttajahintaindeksin (2005=100) huhti-syyskuun indeksipistelukujen keskiarvo vuonna t

$KHI_{2024/2028}$ = kuluttajahintaindeksin (2005=100) huhti-syyskuun indeksipistelukujen keskiarvo vuonna 2024 viidennellä valvontajaksolla ja vuonna 2028 kuudennella valvontajaksolla

$YH_{2024/2028}$ = viidennellä valvontajaksolla vuoden 2024 yksikköhinta ja kuudennella valvontajaksolla vuoden 2028 yksikköhinta

Vastaavasti kun yksikköhintoja korjataan taaksepäin, käytetään elinkustannusindeksiä, joka vastaa kuluttajahintaindeksiä, mutta sen tilastot vain ulottavat paljon vanhemmille vuosille. Alla olevassa kaavassa kuvattu periaate, miten vuotta 2016 vanhempien vuosien investoinneille määritetään yksikköhinnat.

$$YH_t = \frac{EKI_t}{EKI_{2016}} \times YH_{2016} \quad (5)$$

missä

YH_t = yksikköhinta vuoden t investoinneille

t = tarkasteluvuosi

EKI_t = elinkustannusindeksin vuoden indeksipisteluku vuonna t

EKI_{2016} = elinkustannusindeksin idneksipisteluku vuonna 2011

YH_{2016} = Vuoden 2016 lopun yksikköhinnat

Tasapoiston laskenta

Jäädetytty tasapoisto lasketaan normaalisti jäädetytystä jälleenhankinta-arvosta jakamalla määritetty jäädetytty jälleenhankinta-arvo verkkokomponentin pitoajalla. Verkkokomponentin tasapoisto muodostuu kyseisen verkkokomponentin eri investointivuosien jäädetyttyjen jälleenhankinta-arvojen summasta tosiasiallisesti käytössä olevien komponenttien perusteella. Tällöin koko verkolle laskettava tasapoisto (jäljempänä kaavassa TP) on käytössä olevien verkkokomponenttien tasapoistojen summa.

$$TP = \sum_i^n \frac{(JHA_i)}{pitoaika_i} \quad (6)$$

$$\begin{aligned}
 JHA_i &= \text{Verkkokomponentin } i \text{ jäädytettyjen tasapoistojen} \\
 &\quad \text{summa eri investointivuosilta laskettuna} \\
 pitoaika_i &= \text{verkkokomponentin } i \text{ pitoaika}
 \end{aligned}$$

2.1.2 Oikaistu nykykäyttöarvo

Maakaasuverkko-omaisuuden oikaistu nykykäyttöarvo lasketaan valvontajakson kaikille vuosille kunkin vuoden joulukuun viimeisen päivän tilannetta vastaavana arvona.

Laskennassa siirrytään käyttämään jälleenhankinta-arvon tavoin jäädytettyä kirjanpitoarvostusta simuloivaa arvostusperiaatetta, koska kohtuullisen tuottoasteen määrittämisessä käytetään nimellistä tuottoastetta.

Oikaistu nykykäyttöarvo lasketaan investointivuosiakohtaisesti jokaiselle verkkokomponentille jäädytettyjen jälleenhankinta-arvojen sekä ikä- ja pitoaikatietojen perusteella. Alla on esitetty laskentaperiaate tiivistettynä vuoden 2024 nykykäyttöarvolle (NKA).

$$NKA_{2024} = NKA_{vanha\ massa} + INV_{määrä_{2024}} \times YH_{2024} - Purut_{2024} \quad (8)$$

$$Purut_{2024} = \text{Vuoden 2024 puruille laskettu nykykäyttöarvo käyttäen purkujen investointivuosien yksikköhintoja}$$

$$NKA_{vanhamassa} = \text{Ennen vuotta 2024 määritetty vanhan massan NKA}$$

$$INV_{määrä} = \text{Vuoden 2024 investointimäärä}$$

$$YH_{2024} = \text{Vuoden 2024 yksikköhinta}$$

Laskenta noudattaa jälleenhankinta-arvon periaatteita, mutta nykykäyttöarvon määrittämisessä lasketaan jälleenhankinta-arvon (investointikustannuksen) sijaan, komponenttien jäännösarvo eri vuosilla. Tällöin investointivuoden yksikköhinnan lisäksi laskennassa otetaan arvoa pienentävänä tekijänä huomioon komponentin ikä. Yksittäisen komponentin nykykäyttöarvo määritetään alla olevalla kaavalla.

$$NKA = \left(1 - \frac{ikä}{Pitoaika}\right) \times JHA_{jäädytetty} = \left(1 - \frac{ikä}{Pitoaika}\right) \times YH_{jäädytetty} \quad (9)$$

$$JHA_{jäädytetty} = \text{Komponentille laskettu jäädytetty arvo investointivuoden eli ikätiedon perusteella}$$

<i>ikä</i>	=	Komponentin ikä laskentavuotena
<i>pitoaika</i>	=	Komponentin pitoaika
<i>YH_{jäädytetty}</i>	=	Komponentin jäädytetty yksikköhinta investointivuoden eli komponentin ikätiedon perusteella

Yksinkertaistettuna laskenta perustuu siihen, että jokaiselle eri vuoden investoinnille tulee käyttää omaa jäädytettyä yksikköhintaa. Toisin sanoen komponentin ikä määrittää yksikköhinnan tason. Tämän takia laskenta muodostuu eri vuosina tehtyjen komponenttien nykykäyttöarvolaskelmien summasta. Koska laskenta perustuu käytännössä eri vuosien investointien määrä- ja yksikköhintatietoihin, eikä suoraan verkkokomponentin määrään, laskennassa on otettava huomioon purut erikseen, jotta nykykäyttöarvoa ei lasketa puretuille komponenteille.

2.2 Pysyviin vastaaviin kuuluvan muun omaisuuden oikaisu

Verkkotoimintaan sitoutuneen omaisuuden oikaisun yhteydessä otetaan eriytetyn taseen pysyviin vastaaviin kuuluva muu omaisuus kuin maakaasuverkon hyödykkeet huomioon lähtökohtaisesti tasearvossaan. Tällainen erä on esimerkiksi keskeneräiset hankinnat. Näiden osalta oikaistaan kuitenkin liikearvo ja sijoitukset eliminoimalla ne.

MAAKAASUVERKON HYÖDYKKEISIIN KIRJATTU MUU OMAISUUS

Verkonhaltijan on ilmoitettava tilinpäätöksen liitetietona sellaiset maakaasuverkon hyödykkeisiin kirjatut erät, joita ei oteta huomioon oikaistun jälleenhankinta-arvon ja nykykäyttöarvon laskennassa. Nämä erät otetaan verkkotoimintaan sitoutuneessa oikaistussa omaisuudessa huomioon eriytetyn taseen mukaisessa arvossaan. Kohtuullisena poistotasona niille sallitaan eriytettyyn tuloslaskelmaan perustuva suunnitelman mukainen poisto. Tällaisia erä ovat esimerkiksi varastoidut maakaasuverkkotoimintaan liittyvät laitteet ja materiaalit.

Tällaisiin eriin sisältyviä komponentteja ei huomioida maakaasuverkko-omaisuuden oikaistun jälleenhankinta-arvon laskennassa, vaikka kyseiset komponentit sisältyisivät liitteen 1 komponenttiluetteloon. Tällaiset komponentit huomioidaan eriytetyn taseen mukaisessa arvossaan.

MUIHIN KUIN MAAKAASUVERKON HYÖDYKKEISIIN KIRJATUT MAAKAASUVERKON KOMPONENTIT

Mikäli maakaasuverkon komponentteja kuitenkin on eriytetyssä taseessa muissa erissä kuin pysyvien vastaavien maakaasuverkon hyödykkeissä, eliminoidaan

komponenttien tasearvo pois näistä eristä. Eliminointi tehdään niiden komponenttien osalta, jotka on mainittu liitteen 1 mukaisessa verkkokomponenttiluettelossa ja jotka ovat maakaasuverkon tosiasiallisessa käytössä. Nämä komponentit otetaan verkkotoimintaan sitoutuneessa oikaistussa omaisuudessa huomioon luvun 2.1.2 mukaisessa oikaistussa nykykäyttöarvoonsaan.

LIIKEARVO

Verkkotoimintaan sitoutuneen omaisuuden oikaisun yhteydessä eliminoidaan eriytetyn taseen mukainen liikearvo.

Lainsäädännön esitöissä (HE 20/2013 vp) otetaan kantaa yrityskauppoihin ja muihin järjestelyihin, joissa verkko-omaisuudesta maksetaan todellista käyttöarvoa enemmän.

Valvontamenetelmien onkin perustuttava verkonhaltijan maakaasuverkko-omaisuuden todelliseen käyttöarvoon eikä esimerkiksi yritysjärjestelyiden perusteella määritettyyn kaupalliseen markkina-arvoon, joka voi sisältää maakaasuverkkotoimintaan kuulumattomia arvostus- tai järjestelyeriä.

Eriytetyn taseen mukainen maakaasuverkko-omaisuus oikaistaan luvussa 2.1 kuvatun mukaisesti oikaistuun nykykäyttöarvoon. Tämä kuvaa maakaasuverkko-omaisuuden todellista käyttöarvoa valvontamenetelmissä.

Tämän perusteella Energiavirasto katsoo, että yrityskaupan yhteydessä syntynyt eriytetyn taseen liikearvo kuvaa sellaista aineetonta arvoa, jota ei ole pystytty kohdistamaan muille omaisuuserille.

Fuusioaktiiva

Sulautumisessa syntyneen fuusioaktiivan liikearvon osuutta käsitellään vastaavalla tavalla kuin liikearvoa.

SIJOITUKSET

Verkkotoimintaan sitoutunutta omaisuutta oikaistaessa eliminoidaan eriytetyn taseen mukaiset pysyvien vastaavien sijoitukset.

Pysyvien vastaavien sijoituksiin kuuluu muun muassa sijoituksia, joilla tavoitellaan muuta kuin välittömästi verkkotoimintaan liittyvää voittoa tai liiketoiminnan laajentamista. Tällaisia sijoituksia ei voida pitää verkkotoiminnan harjoittamisen kannalta

välttämättöminä. Tämän vuoksi niitä ei myöskään ole perusteltua miltään osin lukea verkkotoimintaan sitoutuneeseen oikaistuun omaisuuteen.

2.3 Vaihtuviin vastaaviin kuuluvan omaisuuden oikaisu

RAHOITUSOMAISUUS

Laskettaessa verkkotoimintaan sitoutunutta oikaistua omaisuutta, eliminoidaan eriytetyn taseen rahoitusomaisuus.

Eliminoitavaan rahoitusomaisuuteen luetaan eriytetyn taseen vastaavaa-puolen erät

- lyhyt- ja pitkäaikaiset saamiset
- rahoitusarvopaperit
- rahat ja pankkisaamiset sekä näihin rinnastettavissa olevat erät.

Korkeimman hallinto-oikeuden päätöksen (KHO:2010:86) mukaisesti myyntisaamisia ei eliminoida.

Rahoitusomaisuuden hallinta ei ole rahoitusteoreettisestikaan varsinaista verkkotoimintaa. Tämän vuoksi sitä ei ole perusteltua pääosin lukea verkkotoimintaan sitoutuneeseen oikaistuun omaisuuteen.

Verkkotoiminnan harjoittamisen turvaamiseksi välttämättömästä rahoitusomaisuudesta aiheutuvat kustannukset otetaan toteutuneen oikaistun tuloksen laskennassa huomioon luvun 5.3 mukaisesti.

VAIHTO-OMAISUUS

Laskettaessa verkkotoimintaan sitoutunutta oikaistua omaisuutta, eliminoidaan eriytetyn taseen vaihto-omaisuus.

2.4 Verkkotoimintaan sitoutuneen pääoman oikaisu

Oikaistun taseen vastattavaa-puoli määritetään jakamalla verkkotoimintaan sitoutunut oikaistu pääoma

- oikaistuun omaan pääomaan
- oikaistuun korolliseen vieraaseen pääomaan
- oikaistuun korottomaan vieraaseen pääomaan.

2.4.1 Oman pääoman oikaisu

Oikaistussa taseessa omaksi pääomaksi katsotaan eriytetyn taseen mukainen oma pääoma.

Oikaistussa taseessa omaksi pääomaksi katsotaan myös vapaaehtoiset varaukset ja poistoero laskennallisella verovelalla vähennettynä sekä vuoden 2005 jälkeen eriytettyyn taseeseen kirjatut palautuskelpoiset liittymismaksut. Oman pääoman oikaisussa otetaan huomioon myös konserniavustukset.

Lisäksi oikaistussa taseessa omaan pääomaan lisätään tasuserä.

KONSERNIAVUSTUS

Verkonhaltija on tasavertaisessa asemassa riippumatta siitä, toimiiko se konsernirakenteella vai ilman konsernirakennetta.

Annettu konserniavustus

Verkkotoimintaan sitoutuneen pääoman oikaisussa omaan pääomaan palautetaan konserniavustuksen määrä vähennettynä laskennallisen verovelan määrällä.

Näin toimitaan riippumatta siitä, onko kyseessä annettu konserniavustus, joka tilinpäätöshetkellä on päätetty antaa ja joka on myös maksettu tai jota ei vielä ole maksettu.

Annettu konserniavustus on voitonjaon luonteinen erä, joka ilman konsernirakennetta toimivalla verkkonhaltijalla kirjautuu eriytettyyn taseeseen kohtaan tilikauden voitto.

Saatu konserniavustus

Verkkotoimintaan sitoutuneen pääoman oikaisussa saadun konserniavustuksen määrä vähennettynä laskennallisen verovelan määrällä vähennetään omasta pääomasta. Myös saatu konserniavustus on voitonjaon luonteinen erä, joka kasvattaa tilikauden tulosta.

Saamiset eliminoidaan kohtuullisen tuoton laskennassa tämän asiakirjan luvussa 2.3 esitetyn mukaisesti. Eliminoinnissa otetaan huomioon saatujen konserniavustusten määrä.

TASAUSERÄ

Tasauserä kuvaa oikaistun taseen verkkotoimintaan sitoutuneen oikaistun omaisuuden arvon eroa eriytetyn taseen vastaavaa-puolen arvoon.

Tasauserää käytetään tasaamaan oikaistun taseen vastaavaa- ja vastattavaa-puolet. Se kirjataan oikaistun taseen vastattavaa-puolen omaan pääomaan.

Tasauserän arvo lasketaan oikaistun taseen vastaavaa- ja vastattavaa-puolten erotuksena.

Tasauserä voi olla myös negatiivinen, jos oikaistun taseen verkkotoimintaan sitoutuneen oikaistun omaisuuden arvo on pienempi kuin eriytetyn taseen vastaavaa-puolen arvo.

2.4.2 Vieraan pääoman oikaisu

Verkkotoimintaan sitoutuneen pääoman oikaisemisessa vieras pääoma jaetaan korolliseen ja korottomaan vieraaseen pääomaan.

OIKAISTU KOROLLINEN VIERAS PÄÄOMA

Eriytetyn taseen korollinen vieras pääoma otetaan sellaisenaan huomioon oikaistussa korollisessa vieraassa pääomassa. Kuitenkin korollisen konserniavustusvelan oman pääoman osuus eliminoidaan.

Korollisen vieraan pääoman eriä ovat esimerkiksi eriytetyn taseen pitkäaikaisen vieraan pääoman pankki-, eläke- ja muut lainat sekä eriytetyn taseen lyhytaikaisen vieraan pääoman edellä mainittujen lainojen lyhennyserät.

Verkkotoimintaan sitoutuneen pääoman oikaisemisessa käsitellään mahdollisia pääomalainoja ja verkonhaltijan omistajilta otettuja muita korollisia lainoja korollisena vieraana pääomana.

OIKAISTU KOROTON VIERAS PÄÄOMA

Eriytetyn taseen koroton vieras pääoma otetaan sellaisenaan huomioon oikaistussa korottomassa vieraassa pääomassa. Näitä eriä ovat esimerkiksi ostovelat, siirtovelat ja muut lyhytaikaiset velat. Kuitenkin korottoman konserniavustusvelan oman pääoman osuus eliminoidaan. Korottoman konserniavustusvelan ja poistoeron laskennallisen verovelan osuus katsotaan korottomaksi vieraaksi pääomaksi.

Eriytetyn taseen pakolliset varaukset käsitellään kokonaisuudessaan korottomana vieraana pääomana.

NEGATIIVINEN RAHOITUSOMAISUUDEN TILIN SALDO

Verkkotoiminnalle kohdistetun vaihtuvien vastaavien tilin ollessa negatiivinen on erä luonteeltaan verkkotoiminnan velka. Verkkotoiminnalle kohdistetun rahoitusomaisuuden erän negatiivinen saldo lisätään oikaistuun korottomaan vieraaseen pääomaan.

Rahoitusomaisuuden erällä tarkoitetaan tässä:

- lyhyt- ja pitkäaikaiset siirtosaamiset
- lyhyt- ja pitkäaikaiset muut saamiset
- rahoitusarvopaperit
- rahat ja pankkisaamiset sekä näihin rinnastettavat erät.

Korottomissa veloissa huomioitavia negatiivisia rahoitusomaisuuden eriä ei huomioida laskettaessa kohdan 5.3 mukaisia rahoitusomaisuuden kohtuullisia kustannuksia.

LIITTYMISMAKSUT ELI OSALLISTUMISMAKSUT

Liittymismaksulla rahoitetut komponentit lasketaan mukaan verkkotoimintaan sitoutuneeseen oikaistuun omaisuuteen.

Verkonhaltija on tasavertaisessa asemassa riippumatta siitä, käyttääkö se palautuskelpoisia vai ei-palautuskelpoisia liittymismaksuja (osallistumismaksu).

Palautuskelpoiset liittymismaksut (osallistumismaksut)

Muodollinenkin palautusehto tekee liittymismaksusta velan luonteista, vaikka palautustapahtumat käytännössä ovat harvinaisia. Erotukseksi muista pitkäaikaisista veloista liittymismaksuilta puuttuu korkoseuraamus eli ne ovat korotonta vierasta pääomaa. Palautuskelpoisia liittymismaksuja ei voi Kirjanpitolautakunnan lausunnon⁷ perusteella kirjata eriytetyn taseen omaan pääomaan.

Verkkotoimintaan sitoutuneen pääoman oikaisussa käsitellään vuoden 2005 loppuun mennessä eriytettyyn taseeseen kirjattuja palautuskelpoisia liittymismaksuja korottomana vieraana pääomana.

⁷ Kirjanpitolautakunnan lausunto sähköliittymismaksujen kirjaamisesta (1650/2001)

Vuoden 2005 jälkeen eriyettyyn taseeseen kirjatut palautuskelpoiset liittymismaksut eivät kasvata oikaistun taseen korotonta vierasta pääomaa.

Liittymismaksujen nettomuutos palautetaan luvun 5.1 mukaisesti toteutuneen oikaistun tuloksen laskennassa.

Verkonhaltijan on eriteltävä omana eränään omistajan tai sen muiden yhtiöiden taseisiin kirjattujen verkkotoimintaansa kuuluvien palautuskelpoisten liittymismaksujen vuosittainen määrä eriytetyn tilinpäätöksen liitetietona.

Ei-palautuskelpoiset liittymismaksut (osallistumismaksut)

Ei-palautuskelpoiset liittymismaksut ovat verkkotoiminnan tuottoja luvun 5.1 mukaisesti.

3 KOHTUULLINEN TUOTTOASTE

3.1 Pääoman painotetun keskikustannuksen malli

Verkkotoimintaan Verkkotoimintaan sitoutuneelle oikaistulle pääomalle hyväksyttävän kohtuullisen tuottoasteen määrittämisessä käytetään pääoman painotetun keskikustannuksen mallia (Weighted Average Cost of Capital, WACC-malli).

3.2 Oman pääoman kohtuullinen kustannus

Kohtuullisen tuottoasteen määrittämisessä oman pääoman kohtuullinen kustannus lasketaan CAP-mallilla (Capital Asset Pricing Model).

Mallin laskenta on esitetty kaavassa 9.

$$C_E = R_f + \beta_{\text{velallinen}} \times MRP + LP + CRP + LRP \quad (9)$$

missä

C_E = oman pääoman kohtuullinen kustannus

R_f = riskitön korkokanta

$\beta_{\text{velallinen}}$ = velallinen beeta-kerroin

MRP = markkinariskipreemio

LP = likvidittömyyspreemio

CRP = maariskipreemio

LRP = maakaasun siirtoverkkotoiminnan lisäriskipreemio

3.2.1 Oman pääoman riskitön korkokanta

Kohtuullisen tuottoasteen määrittämisessä käytetään oman pääoman kohtuullisen kustannuksen perustana olevana riskittömänä korkokantana Saksan valtion kymmenen vuoden obligaatioiden korkoa. Arvo päivitetään vuosittain käyttäen Saksan valtion kymmenen vuoden obligaatioiden koron edellisen vuoden huhti-syyskuun toteutuneiden päivääarvojen keskiarvoa. Esimerkiksi vuodelle 2024 arvo määräytyy vuoden 2023 huhti-syyskuun toteutuneiden päivääarvojen keskiarvon perusteella ja on 2,48 %.

Toteutuneet päiväarvot ovat Saksan keskuspankin (Deutsche Bundesbank) julkaisemia⁸.

Edellä kuvattua riskittömän korkokannan arvoa käytetään myös vieraan pääoman kohtuullisen kustannuksen perustana olevana riskittömänä korkokantana (3.3.1).

3.2.2 Maariskipreemio

Maariskipreemion arvona käytetään Suomen valtion kymmenen vuoden obligaatioiden koron edellisen vuoden huhti-syyskuun toteutuneiden päivärvojen keskiarvoja, josta vähennetään Saksan valtion kymmenen vuoden obligaatioiden koron keskiarvo samalta ajalta. Maariskipreemio on 0,59 % vuonna 2024 ja se tullaan päivittämään vuosittain.

Suomen korkotasoa heijastavat toteutuneet päiväarvot ovat Suomen Pankin julkaisemia.

Edellä kuvattua maariskipreemion arvoa käytetään myös vieraan pääoman kohtuullisessa kustannuksessa huomioitavana maariskipreemiona (3.3.1).

3.2.3 Beeta-kerroin

Viidennen valvontajakson ensimmäisellä puoliskolla (2024-2025) kohtuullisen tuotoasteen määrittämisessä käytetään velallisen beetan arvona 0,59.

Velallinen beeta päivitetään menetelmäjakson aikana kahden vuoden välein vuosien 2025, 2027 ja 2029 loppuun mennessä perustuen vastaavaan laskentamenetelmään koskien velatonta beeta-kerrointa sekä pääomarakennetta, kuin mitä sovelletaan viidennen valvontajaksolle ensimmäiselle puoliskolle.

Velattoman beeta-kertoimen arvona käytetään maakaasun siirtoverkkotoimialalle määritetyn verrokkiryhmän vaihteluvälin mediaania tai alakvartiilia, osiossa 3.5 kuvatus kriteerin mukaisesti. Viidennen valvontajakson ensimmäisellä puoliskolla (2024-2025) sovelletaan vaihteluvälin mediaania, joka on 0,35⁹.

⁸ <https://www.bundesbank.de/en/statistics/money-and-capital-markets/interest-rates-and-yields/daily-yields-of-current-federal-securities-772220>

⁹ Velattomat beeta-kertoimet on laskettu jakamalla verrokkiyhtiön sekä vertailuindeksin tuoton kovarianssi vertailuindeksin tuoton varianssilla käyttäen viikoittaisia tuottoja kahden vuoden ajalta arvonmäärittäispäivänä. Kunkin velaton beeta on lopulta oikaistu käyttäen Blumen menetelmää (ns. "adjusted beta"), jossa raaka beeta-arvo on korjattu painottamalla kolmasosalla markkinoiden keskimääräistä riskiä: $\beta_{oikaistu} = \frac{2}{3} \times \beta_{oikaisematon} + \frac{1}{3} \times 1$

Velaton beeta-kerroin korjataan velalliseksi beeta-kertoimeksi käyttäen Hamada-kaavaa. Tämän korjauksen laskenta, jossa huomioidaan velkaisuusaste ja yhteisöverokanta, on esitetty kaavassa 10.

$$\beta_{velallinen} = \beta_{velaton} \times \left(1 + (1 - yvk) \times \frac{g}{1-g}\right) \quad (10)$$

missä

$\beta_{velallinen}$ = velallinen beeta-kerroin

$\beta_{velaton}$ = velaton beeta-kerroin

yvk = yhteisöverokanta

g = korollisen vieraan pääoman osuus optimaalisesta pääomarakenteesta

$1 - g$ = oman pääoman osuus optimaalisesta pääomarakenteesta

Päivityksessä käytettävän verrokkiryhmän tulee sisältää useita yhtiöitä, joilla on maakaasun siirtoverkkotoimintaa beeta-kertoimen päivittämishetkellä. Muussa tapauksessa Virasto soveltaa viimeisintä vahvistettua beeta-kertoimen arvoa.

3.2.4 Markkinariskipreemio

Viidennellä valvontajaksolla (2024-2027) kohtuullisen tuottoasteen määrittämisessä käytetään markkinariskipreemion arvoa, joka perustuu implisiittiseen osakemarkkinapreemioon AAA-luottoluokitellussa valtiossa¹⁰.

Kuudennelle valvontajaksolle (2028-2031) markkinariskipreemio päivitetään vuoden 2027 loppuun mennessä perustuen vastaavaan laskentamenetelmään.

Kullakin valvontajaksolla sovellettava arvo pohjautuu päivityshetkellä viimeisimmän syyskuun arvoon. Näin ollen viidennelle valvontajaksolla markkinariskipreemio perustuu syyskuun 2023 arvoon, eli on 4,4 %.

Jos tietokanta ei ole saatavilla päivityshetkellä, soveltaa Virasto kuudennella valvontajaksolla markkinariskipreemion arvoa 5 %.

¹⁰ Lähteenä käytetään professori Damodaranin kuukausittain julkaisemaa 12 kuukauden juoksevaa keskiarvoa implisiittistä markkinariskipreemiota "ERP (T12 m with sustainable payout)"

3.2.5 Likvidittömyyspremio

Kohtuullisen tuottoasteen määrittämisessä käytetään likvidittömyyspreemion arvona 0,6 %.

3.2.6 Pääomarakenne

Kohtuullisen tuottoasteen määrittämisessä käytetään verrokkiyhtiöistä johdettua pääomarakenteen vaihteluvälin mediaania tai yläkvartiilia, osiossa 3.5 kuvatun kriteerin mukaisesti. Viidennen valvontajakson ensimmäisellä puoliskolla (2024-2025) korollisen vieraan pääoman paino on vaihteluvälin mediaanin mukaisesti 46 % ja oman pääoman paino on 54 %.

Pääomarakenne päivitetään menetelmäjakson aikana kahden vuoden välein vuosien 2025, 2027 ja 2029 loppuun mennessä vastaavalla menetelmällä.

Päivityksessä käytettävän verrokkiryhmän tulee sisältää useita yhtiöitä, joilla on maakaasun siirtoverkkotoimintaa pääomarakenteen päivittämishetkellä. Muussa tapauksessa Virasto soveltaa viimeisintä vahvistettua pääomarakennetta.

3.2.7 Maakaasun siirtoverkkotoiminnan lisäriskipremio

Kohtuullisen tuottoasteen määrittämisessä käytetään maakaasun siirtoverkkotoiminnan lisäriskipreemion arvona 0,9 %, joka kuvaa Suomen maakaasumarkkinoiden erityispiirteitä suhteessa verrokkiyhtiöiden liiketoimintaympäristöön.

3.3 Vieraan pääoman kohtuullinen kustannus

Vieraan pääoman kohtuullista kustannusta kuvaavan mallin laskenta on esitetty kaavassa 11.

$$C_D = R_r + DP + CRP \quad (11)$$

missä

C_D = vieraan pääoman kohtuullinen kustannus

R_r = riskitön korkokanta

DP = vieraan pääoman riskipremio

CRP = maariskipremio

3.3.1 Vieraan pääoman riskitön korkokanta ja maariskipreemio

Kohtuullisen tuottoasteen määrittämisessä vieraan pääoman kohtuullisen kustannuksen perustana olevan riskittömän korkokannan ja maariskipreemion arvo lasketaan samalla tavalla kuin oman pääoman osalta (3.2.1 ja 3.2.2).

3.3.2 Vieraan pääoman riskipreemio

Kohtuullisen tuottoasteen määrittämisessä käytetään vieraan pääoman riskipreemion arvona verrokkiyhtiöistä johdetun vaihteluvälin mediaania tai alakvartiilia, osiossa 3.5 kuvatun kriteerin mukaisesti. Viidennen valvontajakson ensimmäisellä puoliskolla (2024-2025) sovelletaan vaihteluvälin mediaania, joka on 1,7 %¹¹.

Vieraan pääoman riskipreemio päivitetään menetelmäjakson aikana kahden vuoden välein vuosien 2025, 2027 ja 2029 loppuun mennessä vastaavalla menetelmällä.

Edellä mainitun verrokkiryhmän tulee sisältää useita yhtiöitä riskipreemion päivittämiseltä. Muussa tapauksessa Virasto soveltaa vieraan pääoman riskipreemiona viimeisintä vahvistettua arvoa.

3.4 Kohtuullisen tuottoasteen laskenta

Verkkotoimintaan sitoutuneen oikaistun pääoman painotettua keskimääräistä kustannusta käytetään valvontamenetelmissä kohtuullisena tuottoasteena (WACC-%).

Valvontamenetelmissä käytetään veroja edeltävää (pre-tax) kohtuullista tuottoastetta.

Kohtuullinen tuottoaste lasketaan ensin verojen jälkeisenä (post-tax) kaavassa 12 esitetyllä tavalla.

$$WACC_{post-tax} = C_E \times (1 - g) + C_D \times (1 - yvk) \times g \quad (12)$$

missä

$WACC_{post-tax}$ = kohtuullinen tuottoaste yhteisöverojen jälkeen

C_E = oman pääoman kohtuullinen kustannus

C_D = korollisen vieraan pääoman kohtuullinen kustannus

¹¹ KPMG:n ulkoisessa selvityksessä oli velkapreemiota laskettaessa jätetty virheellisesti verrokkiryhmän ulkopuolelle TC Energy:n. Energiavirasto on laskenut velkapreemion mediaanin uudelleen korjatulla verrokkiryhmällä.

- E = verkkotoimintaan sitoutunut oikaistu oma pääoma
 D = verkkotoimintaan sitoutunut oikaistu korollinen vieras pääoma
 yvk = voimassa oleva yhteisöverokanta

Tämän jälkeen verojen jälkeinen (post-tax) kohtuullinen tuottoaste oikaistaan voimassaolevalla yhteisöverokannalla. Näin saadaan laskettua veroja edeltävä (pre-tax) kohtuullinen tuottoaste, jonka laskenta on esitetty kaavassa 13.

$$WACC_{pre-tax} = \frac{WACC_{post-tax}}{(1 - yvk)} \quad (13)$$

missä

$$WACC_{pre-tax} = \text{yhteisöveroja edeltävä kohtuullinen tuottoaste}$$

Verkonhaltijalle sovelletaan päivittyvää pääomarakennetta, jossa korollisen vieraan pääoman ja oman pääoman johdetaan verrokkiryhtiöistä. Näin yhteisöveroja edeltävän (pre-tax) kohtuullisen tuottoasteen laskenta muodostuu kaavan 14 mukaiseksi.

$$WACC_{pre-tax} = \frac{C_E \times (1 - g)}{(1 - yvk)} + C_D \times g \quad (14)$$

3.5 Kohtuullisen tuottoasteen parametrien määrittämiseen ja päivittämiseen sovellettava verrokkiryhmä ja sen kriteerit

Oman pääoman kohtuullisten kustannusten laskennassa käytetty toimialakohtainen beeta-arvo, vieraan pääoman velkapreemio sekä painotetun keskikustannuksen laskennassa käytetty optimaalinen pääomarakenne johdetaan toimialakohtaisen verrokkiryhmän perusteella. Menetelmäjaksolla sovellettava verrokkiryhmä maakaasun siirtoverkkotoiminnalle on esitetty alla olevassa taulukossa.

Taulukko 2. Maakaasun siirtoverkon verrokkiryhmä

Taulukko: Maakaasun siirtoverkon verrokkiryhmä
Enagas SA
Fluxys Belgium NV
Snam SpA
TC Energy Corp

Verrokeista johdettavien parametrien (velaton beeta-arvo, pääomarakenne ja vieraan pääoman velkapreemio) kohdalla sovelletaan verrokkiryhmän mediaaniarvoa, jos verrokkiryhmän keskimääräinen liikevaihdon osuus reguloidusta verkkoliiketoiminnasta ylittää viimeisimpien saatavilla olevien tilinpäätöstietojen perusteella 50 % koko konsernin liikevaihdosta. Muussa tapauksessa sovelletaan velattoman beeta-arvon sekä vieraan pääoman velkapreemion laskennassa verrokkiryhmän vaihteluvälin alempaa neljännestä, ja pääomarakenteen suhteen pääoman velan osuuden ylempää neljännestä. Jos menetelmäjaksolla tapahtuu huomattavia muutoksia verrokkiryhmän suhteen, eikä merkittävällä osalla verrokkiryhmiä ole enää verkkoliiketoimintaa, sovelletaan kunkin parametrin kohdalla linjattua viimeisintä vahvistettua arvoa.

4 KOHTUULLINEN TUOTTO

Verkonhaltijan kohtuullinen tuotto lasketaan verkkotoimintaan sitoutuneen oikaistun pääoman (2.4) ja kohtuullisen tuottoasteen (3.4) tulona.

Verkonhaltija saa siis kohtuullisen tuoton

- verkkotoimintaan sitoutuneelle oikaistulle omalle pääomalle
- verkkotoimintaan sitoutuneelle oikaistulle korolliselle vieraalle pääomalle.

Verkkotoimintaan sitoutuneelle korottomalle vieraalle pääomalle ei saa kohtuullista tuottoa, koska sen tuottovaatimus on nolla.

Yhteisöveroja edeltävän (pre-tax) kohtuullisen tuoton laskenta on esitetty kaavassa 15.

$$R_{k, pre-tax} = WACC_{pre-tax} \times (E + D) \quad (15)$$

missä

$R_{k, pre-tax}$ = kohtuullinen tuotto ennen yhteisöveroja, euroa

$WACC_{pre-tax}$ = kohtuullinen tuottoaste, prosenttia

E = verkkotoimintaan sitoutunut oikaistu oma pääoma, euroa

D = verkkotoimintaan sitoutunut oikaistu korollinen vieras pääoma, euroa

$E + D$ = verkkotoimintaan sitoutunut oikaistu pääoma, euroa

4.1 Verkkotoimintaan sitoutunut oikaistu omaisuus ja pääoma

VERKKOTOIMINTAAN SITOUTUNUT OIKAISTU OMAISUUS

Verkkotoimintaan sitoutunut oikaistu omaisuus muodostuu oikaistuista eriytetyn taseen maakaasuverkko-omaisuudesta (2.1), pysyviin vastaaviin kuuluvasta muusta omaisuudesta (2.2) ja vaihtuviin vastaaviin kuuluvasta omaisuudesta (2.3).

Maakaasuverkkotoiminnan keskeisin omaisuuserä, eriytetyn taseen pysyvien vastaavien maakaasuverkon hyödykkeet, korvataan oikaistulla maakaasuverkko-omaisuudella (2.1). Sen muodostaa maakaasuverkon oikaistu nykykäyttöarvo (2.1.2), joka lasketaan maakaasuverkon oikaistusta jälleenhankinta-arvosta (2.1.1).

Seuraavaksi oikaistaan maakaasuverkkotoimintaan sitoutunut muu omaisuus (2.2 ja 2.3).

Taulukossa 3 on esitetty taselaskelman muodossa verkkotoimintaan sitoutuneen oikaistun omaisuuden laskennassa tehtävän taseen vastaavaa-puolen oikaisu.

Taulukko 3. *Taseen vastaavaa-puolen oikaisu*

VASTAAVAA

ERIYTETTY TASE

OIKAISTU TASE

Pysyvät vastaavat

Oikaistut pysyvät vastaavat

Maakaasuverkko

Maakaasuverkko oikaistussa
nykykäyttöarvossa

Liikearvo

Sijoitukset

Muut pysyvät vastaavat

Muut pysyvät vastaavat tasearvossa

Vaihtuvat vastaavat

Oikaistut vaihtuvat vastaavat

Vaihto-omaisuus

Myyntisaamiset

Myyntisaamiset tasearvossa

Rahoitusomaisuus

VASTAAVAA YHTEENSÄ

OIKAISTUN TASEEN LOPPUSUMMA

VERKKOTOIMINTAAN SITOUTUNUT OIKAISTU PÄÄOMA

Verkkotoimintaan sitoutunut oikaistu pääoma saadaan laskemalla yhteen oikaistu oma pääoma (2.4.1), oikaistu korollinen vieras pääoma (2.4.2) ja oikaistu koroton vieras pääoma (2.4.2). Tähän lisätään vielä tasauserä (2.4.1), jolla täsmäytetään taseen eri puolet.

Taulukossa 4 on esitetty taselaskelman muodossa verkkotoimintaan sitoutuneen oikaistun pääoman laskennassa tehtävän taseen vastattavaa-puolen oikaisu.

Taulukko 4. *Taseen vastattavaa-puolen oikaisu*

VASTATTAVAA

ERIYTETTY TASE

Oma pääoma

Oma pääoma

Tilinpäätössiirtojen kertymä

Poistoero ja varaukset

Pakolliset varaukset

Pakolliset varaukset

OIKAISTU TASE

Oikaistu oma pääoma

Oma pääoma tasearvossa

Annetut konserniavustukset vähennettynä laskennallisella verovelalla

Poistoero vähennettynä laskennallisella verovelalla ja vapaaehtoiset varaukset

Vuoden 2005 jälkeen kertyneiden liittymismaksujen nettomuutos

- Saadut konserniavustukset vähennettynä laskennallisella verovelalla

Oikaistun taseen tasauserä

Vieras pääoma**Korollinen**

Korolliset velat
Pääomalainat

Koroton

Korottomat velat

VASTATTAVAA YHTEENSÄ**Oikaistu vieras pääoma****Korollinen**

Korolliset velat tasearvossa
Pääomalainat tasearvossa
- Annetun mutta maksamattoman korollisen konserniavustuksen oman pääoman osuus

Koroton

Korottomat velat tasearvossa
- Annetun mutta maksamattoman korottoman konserniavustuksen oman pääoman osuus
- Vuoden 2005 jälkeen kertyneiden liittymismaksujen nettomuutos
Pakolliset varaukset tasearvossa
Poistoeron laskennallisen verovelan osuus
Rahoitusomaisuuden tilien negatiivinen saldo

OIKAISTUN TASEEN LOPPUSUMMA**4.2 Kohtuullinen tuottoaste**

Kohtuullinen tuottoaste lasketaan pääoman painotetun keskekustannuksen (WACC-malli) perusteella.

Kun kaavaan 15 sijoitetaan kaavan 14 mukainen kohtuullisen tuottoasteen määrittäminen, muodostuu verkkotoimintaan sitoutuneen oikaistun pääoman yhteisöveroja edeltävän (pre-tax) kohtuullisen tuoton laskenta kaavan 16 mukaiseksi.

$$R_{k,pre-tax} = \left(\frac{C_e \times (1 - g)}{(1 - yvk)} + C_D \times g \right) \times (E + D) \quad (16)$$

Kaavassa 13 oleva verkkotoimintaan sitoutuneen oikaistun oman pääoman kohtuullinen kustannus lasketaan kaavan 17 mukaisesti.

$$C_E = R_r + \beta_{velaton} \times \left(1 + (1 - yvk) \times \frac{g}{1 - g} \right) \times MRP + LP + CRP + LRP \quad (17)$$

Kaavassa 16 oleva verkkotoimintaan sitoutuneen oikaistun korollisen vieraan pääoman kohtuullinen kustannus lasketaan kaavan 18 mukaisesti.

$$C_D = R_r + DP + CRP \quad (18)$$

kaavoissa 16, 17 ja 18

- $R_{k, pre-tax}$ = kohtuullinen tuotto ennen yhteisöveroja
 C_E = oman pääoman kohtuullinen kustannus
 C_D = korollisen vieraan pääoman kohtuullinen kustannus
 yvk = yhteisöverokanta
 E = verkkotoimintaan sitoutunut oikaistu oma pääoma
 D = verkkotoimintaan sitoutunut oikaistu korollinen vieras pääoma
 g = korollisen vieraan pääoman osuus optimaalisesta pääomarakenteesta
 $1 - g$ = oman pääoman osuus optimaalisesta pääomarakenteesta
 R_r = riskitön korkokanta
 $\beta_{velaton}$ = velaton beeta-kerroin
 MRP = markkinariskipreemio
 LP = likvidittömyyspreemio
 LRP = maakaasun siirtoverkkotoiminnan lisäriskipreemio
 DP = vieraan pääoman riskipreemio
 CRP = maariskipreemio

Taulukossa 5 ovat viidennellä ja kuudennella valvontajaksolla sovellettavat kohtuullisen tuottoasteen parametrit.

Taulukko 5. Kohtuullisen tuottoasteen parametrit ja päivitystiheys viidennellä ja kuudennella valvontajaksolla

PARAMETRI	SOVELLETTAVA ARVO	PÄIVITYSTIHEYS
-----------	-------------------	----------------

RISKITÖN KORKOKANTA	2,48 % vuonna 2024, Saksan valtion 10 vuoden obligaatioiden koron edellisen vuoden huhti-syyskuun päiväarvojen keskiarvo	Vuosittain
MAARISKIPREEMIO	0,59 % vuonna 2024, Saksan ja Suomen valtion 10 vuoden obligaatioiden koron edellisen vuoden huhti-syyskuun päiväarvojen keskiarvojen erotus	Vuosittain
VELATON BEETA	0,35, päivitetään käyttäen viikoittaisia tuottoja kahden vuoden ajalta arvonnäätityspäivänä	Kahden vuoden välein
VELALLINEN BEETA	0,59, päivitetään samassa yhteydessä kuin velaton beeta ja pääomarakenne	Kahden vuoden välein
MARKKINARISKIPREEMIO	4,4 %, Damodaranin tietokannan päivityshetkeä edeltävän kuukauden arvo (syyskuu 2023 ja syyskuu 2027)	Neljän vuoden välein
LIKVIDITTÖMYYSPREEMIO	0,6 %	
PÄÄOMARAKENNE (velat / oma pääoma)	46 % / 54 %, päivitetään käyttäen arvonnäätityspäivän arvoa	Kahden vuoden välein
MAAKAASUN LISÄRISKIPREEMIO	0,9 %	

VIERAAN PÄÄOMAN RISKI-PREEMIO	1,7 %, päivitetään käyttäen arvonmäärityspäivää edeltävän viikon tuottojen keskiarvoa (Mid Yield)	Kahden vuoden välein
YHTEISÖVEROKANTA	20 %	

KOHTUULLISEN TUOTTOASTEEN PARAMETRIEN PÄIVITTÄMINEN

Energiavirasto päivittää:

- riskittömän korkokannan sekä maariskipreemion arvon vuosittain
- tarvittaessa vuosittain yhteisöverokannan voimassa olevaa arvoa vastaavaksi
- vieraan pääoman riskipreemion, velattoman ja velallisen beetan sekä pääomarakenteen kahden vuoden välein
- markkinariskipreemion kullekin valvontajaksolle (neljän vuoden välein).

Likvidittömyyspreemion sekä maakaasun siirtoverkkotoiminnan lisäriskipreemion arvot säilyvät samoina läpi kahdeksanvuotisen menetelmäjakson.

5 VERKKOTOIMINNAN TUOTOT JA KUSTANNUKSET

Toteutuneen oikaistun tuloksen laskennassa lähtökohtana on verkkotoiminnan eriytetyn tuloslaskelman mukainen liikevoitto (liiketappio). Sitä oikaistaan tässä luvussa kuvatuilla tuloksen korjauksilla. Toteutuneen oikaistun tuloksen laskennassa vähennetään tämän jälkeen vielä kannustimien vaikutus (6).

5.1 Verkkotoiminnan tuotot

Toteutuneen oikaistun tuloksen laskennassa käytetään verkkotoiminnan tuottoina eriytettyyn tuloslaskelmaan ennen erää liikevoitto (liiketappio) kirjattuja tuottoja.

Verkkotoiminnan tuottoja ovat

- verkkopalvelumaksujen tuotot
- järjestelmäpalveluiden tuotot
- tasepalveluiden tuotot
- ei-palautuskelpoiset liittymismaksut (osallistumismaksut)
- verkkotoimintaan liittyvien muiden palveluiden tuotot.

Toteutuneen oikaistun tuloksen laskennassa palautetaan seuraavat korjaukset

- palautuskelpoisten liittymismaksujen vuosittainen nettomuutos
- pysyvien vastaavien maakaasuverkko-omaisuuden suunnitelman mukaiset poistot ja arvonalentumiset
- liikearvosta tehdyt suunnitelman mukaiset poistot
- verkonosuuden myynnistä aiheutuva myyntitappio.

Verkonosuuden myynnistä aiheutuva muihin tuottoihin kirjattu myyntivoitto vähennetään toteutuneen oikaistun tuloksen laskennassa.

LIITYMISMAKSUT ELI OSALLISTUMISMAKSUT

Eriytettyyn taseeseen kirjattujen palautuskelpoisten liittymismaksujen (osallistumismaksujen) vuosittainen nettomuutos palautetaan toteutuneen oikaistun tuloksen laskennassa.

Liittymismaksujen vuosittainen nettomuutos saadaan vähentämällä eriytetyn taseen tilikauden liittymismaksujen määrästä edellisen tilikauden eriytetyn taseen liittymismaksujen määrä.

Ei-palautuskelpoiset liittymismaksut ovat verkkotoiminnan tuottoja.

Liittymismaksujen käsittelytapa taseen oikaisussa on kuvattu luvussa 2.4.2.

Liittymismaksuja (osallistumismaksuja) ei jaksoteta

Virasto on harkinnut vaihtoehtoista tapaa käsitellä liittymismaksuja niiden suurten kertymien jaksottamiseksi. Asiaa on käsitelty myös verkonhaltijoiden kuulemistilaisuuksissa ja aiemmin teetetyssä selvityksessä sekä tuomioistuimessa verkonhaltijoiden valitusten perusteella (MAO:13/10 ja MAO:427-501/12).

Asiassa ei ole esitetty sellaista vaihtoehtoista liittymismaksujen käsittelytapaa, joka turvaisi verkonhaltijoiden tasapuolisen kohtelun.

Liittymismaksuja ei siis jaksoteta, vaan ne käsitellään verkkotoiminnan tuottoina sillä tilikaudella kuin ne on kirjattu eriytettyyn tilinpäätökseen.

PYSYVIEN VASTAAVIEN MAAKAASUVERKKO-OMAISUUDESTA TEHTÄVÄT POISTOT

Eriytetyssä tuloslaskelmassa maakaasuverkko-omaisuudesta tehdyt suunnitelman mukaiset poistot palautetaan toteutuneen oikaistun tuloksen laskennassa.

LIIKEARVOSTA TEHDYT SUUNNITELMAN MUKAISET POISTOT

Eriytetyssä tuloslaskelmassa liikearvosta tehdyt suunnitelman mukaiset poistot palautetaan toteutuneen oikaistun tuloksen laskennassa.

VERKONOSUUDEN MYNNISTÄ AIHEUTUVA MYyntIVOITTO JA -TAPPIO

Mikäli verkonosuuden mynnistä aiheutuva myyntivoitto on kirjattu eriytetyn tuloslaskelman liiketoiminnan muihin tuottoihin, vähennetään myyntivoiton määrä toteutuneen oikaistun tuloksen laskennassa.

Mikäli taas myyntitappio on kirjattu eriytetyn tuloslaskelman liiketoiminnan muihin kuluihin, palautetaan myyntitappio toteutuneen oikaistun tuloksen laskennassa.

5.2 Verkkotoiminnan kustannukset

Toteutuneen oikaistun tuloksen laskennassa käytetään verkkotoiminnan kustannuksina eriytettyyn tuloslaskelmaan kirjattuja kustannuksia. Näitä oikaistaan tässä luvussa kuvatuilla korjauserillä.

Maakaasumarkkinalain 1 luvun 3 §:n 8 kohdan mukaan maakaasuverkkotoiminnalla tarkoitetaan liiketoimintaa, jossa verkonhaltija vastiketta vastaan harjoittaa maakaasun siirtotoimintaa maakaasun siirto- tai jakeluverkossa sekä tuottaa ja tarjoaa muita maakaasumarkkinalainsäädännössä verkonhaltijan tehtäväksi säädettyjä palveluja niitä tarvitseville.

Maakaasuverkkotoimintaan kuuluvat

- maakaasuverkon suunnittelu, rakentaminen, ylläpito ja käyttö
- asiakkaiden maakaasulaitteiden liittäminen verkkoon
- maakaasun mittaus
- muut sellaiset maakaasun siirtoon tai jakeluun tarvittavat toimenpiteet, jotka ovat tarpeen maakaasun siirtoa tai jakelua ja muita verkon palveluja varten.

Näihin toimintoihin liittyvät kustannukset ovat verkkotoiminnan kustannuksia.

Verkkotoiminnan kustannuksia ovat myös

- järjestelmäpalveluiden kustannukset
- tasepalveluiden kustannukset
- verkonhaltijan asiakkailleen keskeytyksistä maksamat korvaukset.

Kirjanpidossa kustannukset on kohdistettava liiketoiminnoille aiheuttamisperiaatteen mukaisesti.

KIRJANPIDON INVESTOINTIEN JA KULUJEN YHDENMUKAINEN KOHTELU

Verkonhaltija on tasavertaisessa asemassa riippumatta siitä, aktivoiko se investointiin kuuluvia kustannuksiaan vai kirjaako se niitä kuluiksi.

Komponentin aiheuttamaa kustannusta ei huomioida valvontamenetelmissä kahden kertaan.

Jos komponentin investointi on kirjattu operatiivisiin kustannuksiin, niin kyseistä komponenttia ei hyväksytä mukaan oikaistuun jälleenhankinta- ja nykykäyttöarvoon. Komponentista ei myöskään tehdä erillistä korjausta toteutuneen oikaistun tuloksen laskennassa. Kokonaan kuluksi kirjattu komponentti on otettu huomioon jo eriytetyn tuloslaskelman liikevoitossa (liiketappiossa).

Verkonhaltijan on eriteltävä omana kustannuseränään investoinneista aiheutuvat aktivoidut kustannukset eriytetyn tilinpäätöksen liitetietona.

VERKKOTOIMINTAAN KUULUMATTOMAT KUSTANNUKSET

Toteutuneen oikaistun tuloksen laskennassa verkkotoiminnan kustannuksiksi hyväksytään ainoastaan sellaiset kustannukset, joita vastaan verkonhaltija saa vastiketta.

Vastikkeettomat kustannukset käsitellään voitonjaon luonteisina erinä ja ne palautetaan toteutuneen oikaistun tuloksen laskennassa. Tällaisia vastikkeettomia kustannuksia ovat esimerkiksi komponenttien sijoittamiskorvaukset.

Jos verkonhaltija haluaa, että näitä kustannuksia hyväksytään verkkoliiketoiminnan kustannuksiksi, niin sen on toimitettava valvontatietojen toimittamisen yhteydessä selvitys asiasta. Tässä on todennettava verkonhaltijan kustannuksia vastaan sama todellinen vastike. Virasto arvioi selvityksen ja päättää sen perusteella näiden kustannusten käsittelystä.

KESKEYTYKSISTÄ ASIAKKAILLE MAKSETUT KORVAUKSET

Verkonhaltijan keskeytyksistä asiakkailleen maksamat korvaukset ovat verkkotoiminnan kustannuksia. Myös myynnin oikaisuna käsitellyt korvaukset ovat verkkotoiminnan kustannuksia.

Verkonhaltijan on eriteltävä omana kustannuseränään keskeytyksistä asiakkailleen maksamansa korvaukset eriytetyn tilinpäätöksen liitetietona.

PYSYVIEN VASTAAVIEN MUUSTA OMAISUUDESTA TEHTÄVÄT POISTOT

Toteutuneen oikaistun tuloksen laskennassa käytetään pysyvien vastaavien muista kuin maakaasuverkon hyödykkeistä tehtävinä poistoina eriyettyyn tuloslaskelmaan perustuvia suunnitelman mukaisia poistoja. Nämä erät on otettu huomioon jo eriytetyn tuloslaskelman liikevoitossa (liiketappiossa). Näiden osalta ei siis tehdä erillistä korjausta toteutuneen oikaistun tuloksen laskennassa.

Mikäli maakaasuverkon komponentteja kuitenkin on eriytetyssä taseessa muissa erissä kuin pysyvien vastaavien maakaasuverkon hyödykkeissä, eliminoidaan näistä komponenteista tehdyt poistot pysyvien vastaavien muista hyödykkeistä tehtävistä poistoista. Näin toimitaan, koska maakaasuverkon komponentit otetaan huomioon luvun 6.1.1 mukaisissa maakaasuverkko-omaisuuden oikaistuissa tasa-poistoissa.

KONTROLLOITAVISSA JA EI-KONTROLLOITAVISSA OLEVAT OPERATIIVISET KUSTANNUKSET

Verkkotoimintaan kuuluvista toiminnoista verkonhaltijalle aiheutuvat tulosvaikuttaisesti kirjatut kustannukset jaotellaan toteutuneen oikaistun tuloksen laskennassa kontrolloitavissa ja kontrolloimattomissa oleviin operatiivisiin kustannuksiin. Kontrolloitavissa oleviin operatiivisiin kustannuksiin kohdistuu tehostamistavoite tehostamiskannustimessa (6.3).

Taulukossa 6 on esitetty kontrolloitavissa olevien operatiivisten kustannusten (KOPEX) määrittäminen.

Taulukko 6. *Kontrolloitavissa olevat operatiiviset kustannukset*

KOPEX	=	Aineet, tarvikkeet ja tavarat ja energiakustannukset
	+	Varastojen lisäys tai vähennys (ellei sisälly Aineisiin, tarvikkeisiin ja tavaroihin)
	+	Henkilöstökulut
	+	Vuokratulot
	+	Muut ulkopuoliset palvelut
	+	Muut liiketoiminnan muut kulut
	+	Asiakkaille maksetut korvaukset (elleivät sisälly muihin kuluihin)
	+	Tilikaudella aktivoituneet verkon hyödykkeiden korvausinvestointien purkukustannukset
	+	Kuluiksi kirjattujen komponenttien kustannukset (jotka eivät sisälly yksikköhintoihin eivätkä muihin yllä oleviin eriin)
	-	Valmistus omaan käyttöön
	-	Tasepalveluiden kustannukset
	-	Kompressorikaasut ja Venäjältä ostettava lisäpaine
	-	Eurooppalaisen markkinapaikan ylläpitomaksut EU-säätelyn mukaisesti
	-	Tuonnin polttoaineverot ja huoltovarmuusmaksu
	-	Päästöoikeudet
	-	Kaasun kulutuksen ohjaukseen liittyvät kulut/tulot

Verkonhaltijan on tarvittaessa esitettävä Energiavirastolle selvitys eurooppalaisen markkinapaikan ylläpitomaksujen tehokkuudesta ja vaikuttavuudesta. Virasto arvioi selvityksen ja tarvittaessa päättää sen perusteella näiden kustannusten käsittelystä.

Muut kuin taulukossa 6 mainitut verkkotoiminnan kustannukset ovat ei-kontrolloitavissa olevia operatiivisia kustannuksia.

Aktivoidut verkon hyödykkeiden korvausinvestointien purkukustannukset

Aktivoidut verkon hyödykkeiden korvausinvestointien purkukustannukset lisätään kohtuullisen tuoton laskelmilla kontrolloitavissa oleviin operatiivisiin kustannuksiin.

Viidennellä (2024-2027) ja kuudennella (2028-2031) valvontajaksolla kontrolloitavissa oleviin operatiivisiin kustannuksiin lasketaan lisäksi mukaan 1/8 osa vuoden 2023 tilinpäätöksen mukaisista aktivoiduista verkon hyödykkeiden korvausinvestointien purkukustannuksista.

5.3 Verkkotoiminnan rahoituskustannukset

Toteutuneen oikaistun tuloksen laskennassa otetaan rahoituskustannuksina huomioon rahoitusomaisuuden kohtuulliset kustannukset.

RAHOITUSOMAISUUDEN KOHTUULLISET KUSTANNUKSET

Verkkotoiminnan harjoittaminen edellyttää tiettyä rahoitusomaisuutta. Sitä tarvitaan säännöllisten maksujen suorittamiseksi, koska verkonhaltijan maksusuoritukset tapahtuvat jossakin määrin eriaikaisesti kassaan maksujen kanssa. Lisäksi sitä tarvitaan ennalta arvaamattomiin menoihin varautumiseksi.

Tämän takia toteutuneen oikaistun tuloksen laskennassa otetaan huomioon verkkotoiminnan harjoittamisen turvaamiseksi välttämättömän rahoitusomaisuuden kohtuulliset kustannukset. Ne otetaan huomioon tavalla, jonka perusteella lasketut rahoitusomaisuuden kustannukset eivät korkeimman hallinto-oikeuden päätöksen (KHO:2010:86) mukaan ole verkonhaltijan kannalta kohtuuttoman vähäisiä tai riittämättömiä.

Eriytettyyn taseeseen kirjatusta rahoitusomaisuudesta otetaan huomioon

- lyhyt- ja pitkäaikaiset saamiset – lukuun ottamatta myyntisaamisia
- rahoitusarvopaperit
- rahat ja pankkisaamiset sekä näihin rinnastettavissa olevat erät.

Eriytettyyn taseeseen kirjatuista rahoitusomaisuudesta ei oteta huomioon

- myyntisaamisia
- yllä mainittuja rahoitusomaisuuden tilejä, joiden saldo on negatiivinen.

Toteutuneen oikaistun tuloksen laskennassa rahoitusomaisuudesta otetaan huomioon enintään määrä, joka vastaa 10 %:a verkkotoiminnan liikevaihdosta..

Rahoitusomaisuuden kohtuulliset kustannukset saadaan laskettua kertomalla rahoitusomaisuuden enimmäismäärä kohtuullisen tuottoasteen laskennassa käytävällä vieraan pääoman kohtuullisella kustannuksella (3.3).

Toteutunutta oikaistua tulosta laskettaessa vähennetään näin saadut verkkotoiminnan harjoittamisen turvaamiseksi tarvittavan rahoitusomaisuuden kohtuulliset kustannukset.

6 KANNUSTIMET

6.1 Investointikannustin

Investointikannustin kannustaa verkonhaltijaa tekemään investointinsa keskimäärin kustannustehokkaasti sekä mahdollistaa tehtyjen investointien osalta kohtuullisten investointikustannuksien perimisen asiakkailta.

Investointikannustin muodostuu yksikköhintojen muodostamasta kannustinvaikutuksesta sekä oikaistusta jälleenhankinta-arvosta laskettavasta tasapoistosta.

Yksikköhinoista muodostuva kannustinvaikutus ohjaa verkonhaltijaa investoimaan keskimääräistä tasoa tehokkaammin ja tekemään kustannustehokkaita verkkoinvestointeja. Samaan aikaan yksikköhinnat rajoittavat tehostumusta ja varmistavat, että verkonhaltijoilla ei ole intressiä nostaa omia investointikustannuksiaan, kun yksikköhinnat estävät investointien kustannustehottomuuden siirtymisen asiakkaiden hintoihin.

Kannustinvaikutus syntyy keskimääräisillä yksikköhinoilla laskettujen investointien ja toteutuneiden investointien kustannusten erosta. Investoimalla keskimääräistä kustannustasoa tehokkaammin verkonhaltija hyötyy verkko-omaisuuden oikaisussa ja vastaavasti verkonhaltijan investoidessa tehottomasti yksikköhinnat leikkaavat yksikköhintojen ylittävät kustannukset pois verkko-omaisuuden oikaisussa.

Tasapoiston kannustinvaikutus syntyy siitä, että menetelmät sallivat verkonhaltijalle sen valitsemien pitoaikojen mukaisen keskimääräisen oikaistuun tasapoistoon perustuvan poistotason vuosittain. Laskennalliset tasapoistot sallitaan aina täysimääräisenä, niin kauan kuin komponentti on tosiasiallisessa käytössä. Laskennallinen tasapoisto siis lasketaan komponentille vielä pitoajankin ylittämisen jälkeen, jos komponentti on yhä tosiasiallisessa käytössä. Verkonhaltijan oikaistusta jälleenhankinta-arvosta laskettavan tasapoiston kannustinvaikutus ohjaa yhdessä nykykäyttöarvon kanssa verkonhaltijaa ylläpitämään verkkoaan valitsemiensa pitoaikojen mukaisesti tosiasiallisessa käytössä mahdollisimman pitkään. Tämä taas ohjaa ennakoivaan kunnossapitoon ja pidempisiin komponenttien elinkaariin.

Kun pitoaika on valittu keskimäärin oikein, investointikannustimen tasapoistolla on mahdollista keskimäärin kattaa jokaisen komponentin investointikustannus sen elinkaaren aikana. Toisin sanoen investointikannustin mahdollistaa verkkokomponenttien täysimääräisen poiston. Pitoajan ylittäneille komponenteille saa tasapoistoa samassa suhteessa kuin jäännösarvoa on ollut niillä komponenteilla, jotka on

vastaavasti purettu ennen pitoaikojen saavuttamista. Näin ollen kannustin ottaa huomioon myös kaikki ennenaikaiset korvausinvestoinnit.

6.1.1 Oikaistut tasapoistot

Verkko-omaisuuden oikaistut tasapoistot lasketaan verkkokomponentteittain verkko-omaisuuden oikaistusta jälleenhankinta-arvosta (2.1.1). Oikaistut tasapoistot lasketaan valvontajakson kaikille vuosille kunkin vuoden joulukuun viimeisen päivän tilanteen mukaisesti.

Yksittäisen komponentin i oikaistun tasapoiston laskenta viidennellä ja kuudennella valvontajaksolla on esitetty alla olevassa kaavassa.

$$TP_i = \frac{JHA_i}{pitoaika_i} \quad (20)$$

Koko verkon osalta oikaistut tasapoistot lasketaan verkkokomponenttien oikaistujen tasapoistojen summana alla esitetyn kaavan mukaisesti.

$$TP = \sum_{i=1}^n \left(\frac{JHA_i}{pitoaika_i} \right) \quad (21)$$

kaavoissa 16 ja 17

TP_i = komponentin i oikaistu tasapoisto

TP = koko verkko-omaisuuden oikaistut tasapoistot

JHA_i = verkkokomponentin i oikaistu jälleenhankinta-arvo

$pitoaika_i$ = verkkokomponentin i teknistaloudellinen pitoaika

6.1.2 Investointikannustin toteutuneen oikaistun tuloksen laskennassa

Laskennassa otetaan huomioon mahdolliset kustannustehokkuushyödyt tasapoiston laskennassa asiakkaille vuosittain valvontajakson sisällä.

Valvontajaksoilla tasapoistojen summasta vähennetään vuosittain puolet verkonhaltijan saamasta kustannushyödyistä suhteessa yksikköhintoihin. Näin puolet verkonhaltijan kustannustehokkuudesta syntyneistä poistojen hyödyistä jyvitetään suoraan asiakkaille ja puolet jää edelleen verkonhaltijalle. Tällä turvataan se, että

kustannustehokkaasti investoivien yhtiöiden osalta puolet hyödystä menee valvontajaksoiden aikana asiakkaille. Ilman vastaavaa periaatetta konkreettiset hyödyt jäävät vain verkonhaltijalle, jos kustannustehokkuus ei siirry päivitettäviin yksikköhintoihin. Lisäksi verkko-omaisuuden oikaisun perustuessa nimellisen tuottoasteen edellyttämään investointivuosiokohtaiseen arvostusperiaatteeseen, jossa vanhan verkkomassan arvo lasketaan komponenttien investointivuoden mukaisella yksikköhinnalla, hyödyt asiakkaille voisivat jäädä melko pieniksi, vaikka tehostumisen seurauksena yksikköhinnat alenisivat seuraavalle jaksolle, koska alemmat yksikköhinnat vaikuttaisivat vain kyseisellä jaksolla tehtävien investointien arvostukseen.

Esimerkiksi jos verkonhaltija on investoinut tarkasteltavana vuonna 1 miljoonaa euroa yksikköhintoja halvemmalla, niin tällöin tasapoistojen summasta vähennetään 500 tuhatta euroa. Verkonhaltija hyötyy näin yksikköhinnoista poistojen kautta 500 tuhatta euroa ja asiakkaat hyötyvät jo valvontajaksolla alemmasta hinnoittelusta.

Toinen merkittävä peruste investointikannustimen kustannustehokkuushyödyn puolittamiselle tulee verkonhaltijoiden kirjanpidosta. Energiavirasto on selvittänyt, että usealla verkonhaltijalla investointien kirjanpito laahaa jäljessä eikä keskeneräisistä investoinneista käyttöön otettujen komponenttien kustannusosuutta aktivoida taseeseen valmiiksi investoinneiksi riittävän tarkan kirjanpitokäytännön mukaisesti. Tämä johtaa paitsi vääristymään kustannustehokkuutta tarkasteltaessa, mutta myös ylimääräiseen kaksinkertaiseen tuottoon siltä ajalta, kun komponentti on ilmoitettu virheellisesti rakennetietoihin sekä samaan aikaan sen kustannus on huomioitu keskeneräisissä investoinneissa. Ilman kustannustehokkuus hyödyn puolittamista, menetelmät kannustavat epätarkkaan kirjanpitoon, mutta kun kustannustehokkuuden laskennallinen hyöty puolitetaan, niin verkonhaltijan ei ole kannattavaa viivästyttää aktivointeja keskeneräisistä investoinneista, koska se voi johtaa tilanteeseen, jossa verkonhaltijalle ei sallita tällöin täysimääräistä poistoa.

Esimerkiksi jos verkonhaltija on investoinut yksikköhintojen mukaisilla kustannuksilla 1 miljoonaa euroa, mutta laahaavan kirjanpidon takia yhtiö näyttääkin valvontatietojen perusteella 1 miljoonan verran yksikköhintoja tehokkaammalta, niin investointikannustimen hyödyn puolittaminen leikkaa puolet komponentille kerättävistä poistoista pois. Edellä olevasta syystä periaate ohjaa vahvasti verkonhaltijoita parantamaan nykyisiä kirjanpitokäytäntöjä tarkemmiksi. Vastaava ohjausvaikutus on kohtuullisen hinnoittelun ja sen valvonnan kannalta keskeinen, koska viraston edellytykset valvoa ja korjata laahaavaa kirjanpitoa ovat rajalliset ja laahaava kirjanpito johtaa itsessään kaksinkertaiseen verkko-omaisuuden huomiointiin ja sitä kautta kaksinkertaiseen tuottoon.

Edellä olevaan perustuen investointikannustien vaikutus toteutuneessa oikaistussa tuloksessa lasketaan vuosittain alla olevan kaavan mukaisesti, jos verkonhaltija on kyennyt investoimaan keskimääräisiä yksikköhintoja keskimäärin halvemmalla.

$$IKV = TP - (investoinnit_{yh} - investoinnit_{tase})/2 \quad (22)$$

missä

IKV = investointikannustimen vaikutus oikaistussa tuloksessa

TP = jälleenhankinta-arvosta laskettu verkon tasapoisto

investoinnit_{yh} = yksikköhinnoilla lasketut investoinnit

investoinnit_{tase} = taseen mukaiset investoinnit

Verkonhaltijalle, joka ei ole kyennyt investoimaan kustannustehokkaasti yksikköhintaluettelon yksikköhintoja halvemmalla, investointikannustimen vaikutus toteutuneessa oikaistussa tuloksessa lasketaan suoraan normaalin tasapoiston mukaisesti. Eli tällöin vaikutus on suoraan tosiasiallisesti käytössä olevien verkkokomponenttien tasapoistojen summa.

Yllä esitetyllä periaatteella varmistetaan hinnoittelun kustannusvastaavuutta, kun tehokkaasti toimivilla yhtiöillä osa hyödystä menee väistämättä asiakkaiden hinnoitteluun eikä laahaava kirjanpito johda perusteettomiin tuottoihin. Lisäksi kannustinvaikutuksen hyötyjä on katsottu muutoinkin perustelluksi rajoittaa nykyisestä kohtuullisemmaksi.

Aiemmalla investointikannustimen periaatteella asiakkaat eivät saa kustannustehokkuudesta mitään hyötyjä, ellei myös yksikköhinnat laske. Uudella Investointikannustimen periaatteella halutaan siis varmistaa, että vaikka kustannukset nousisivat keskimäärin seuraavalle jaksolle, niin tehokkaasti toimivilla yhtiöillä myös asiakkaat saavat hyötyjä kustannustehokkuudesta aiempaa paremmin. Toisin sanoen tehokkaammilla verkonhaltijoilla menetelmien sallima hinnoitteluraami on siis jatkossa asiakkaiden näkökulmasta edullisempi kuin tehottomilla. Puolet tasapoistoista syntyvistä tehokkuushyödyistä jää kuitenkin edelleen verkonhaltijan hyödyksi, jotta verkonhaltijalla olisi kannuste investoida kustannustehokkain ratkaisu.

6.2 Laatukannustin

Laatukannustimen tarkoituksena on kannustaa verkonhaltijaa kehittämään maakaasun siirron laatua.

6.2.1 Laatubonusmenetelmä

Laatukannustimen kehittämistä on tutkittu Energiaviraston Gaia Consulting Oy:llä teettämässä selvityksessä¹². Selvityksen perusteella verkonhaltijan laatukannustimessa on päädytty 3. valvontajaksosta alkaen käyttämään laatubonusmenetelmää.

Laatubonusmenetelmä on tavoitevälimalli, jonka sanktio ja palkkio on määritelty kiinteissä portaissa. Menetelmässä on kolme eri tasoa

- laatuindikaattorin ollessa tavoitevälin sisällä verkonhaltija ei saa kannustimesta sanktiota tai palkkiota
- laatuindikaattorin alittaessa tavoitevälin verkonhaltija saa palkkion
- laatuindikaattorin ylittäessä tavoitevälin verkonhaltija saa sanktion.

Laatuindikaattori kuvaa verkonhaltijan toiminnan laatua ja sen avulla määritetään kannustimen vaikutus toteutuneen oikaistun tuloksen laskennassa.

Laatuindikaattorina käytetään toimittamatta jäänyttä energiaa. Toimittamatta jäänyt energia lasketaan asiakkaiden todellisten kulutusten mukaan asiakkaiden toimituskatko hetken tilaustehoon saakka. Asiakkaan tilaustehon ylimenevää osaa ei huomioida toimittamatta jääneessä energiassa.

Laatukannustimen vertailutasona käytetään verkonhaltijan kahdeksan vuoden toimittamatta jäänyttä energiaa. Vertailutasosta muodostetaan laatukannustimen tavoiteväli sekä ylä- ja alakvartiilit.

Mikäli toteutunut vuotuinen toimittamatta jäänyt energiamäärä on vertailutason heikoimmassa kvartiilissa, verkonhaltija saa laatukannustimesta sanktion. Vastavasti vuotuisen toimittamatta jääneen energian ollessa vertailutason parhaassa kvartiilissa verkonhaltija saa kannustimesta palkkion.

Toimittamatta jääneen energian ollessa vertailutason ylä- ja alakvartiilien välissä eli tavoitevälissä laatukannustin ei vaikuta toteutuneen oikaistun tuloksen laskentaan.

¹² Gaia Consulting Oy, Karttunen Ville, Vanhanen Juha, Partanen Jarmo, Matschoss Kaisa, Bröckl Marika, Haakana Juha, Hagström Markku, Lassila Jukka, Pesola Aki ja Vehviläinen Iivo, Selvitys laatukannustimen toimivuudesta ja kehitystarpeista vuosille 2016–2023, 27.10.2014

6.2.2 Vertailutaso viidennellä ja kuudennella valvontajaksolla

Viidennellä valvontajaksolla vertailutasona käytetään vuosien 2016 – 2023 toimittamatta jäänyttä energiaa.

Kuudennella valvontajaksolla vertailutasona käytetään vuosien 2020 - 2027 toimittamatta jäänyttä energiaa.

6.2.3 Vuosittainen toteuma viidennellä ja kuudennella valvontajaksolla

Laatukannustimen vuosittaisena toteumana käytetään viidennellä ja kuudennella valvontajaksolla kunkin vuoden toimittamatta jäänyttä energiaa.

6.2.4 Laatukannustin toteutuneen oikaistun tuloksen laskennassa

Laatukannustimen vaikutus vähennetään toteutunutta oikaistua tulosta laskettaessa.

Laatukannustimen vaikutus lasketaan siten, että vuosittaista toteutumaa verrataan vertailutasoon.

Suurimmat poikkeamat toteutuneessa siirtämättä jääneessä energiassa otetaan huomioon rajaamalla laatukannustimen vaikutus enintään 2 % verkonhaltijan kyseisen vuoden kohtuullisesta tuotosta. Tämä tarkoittaa sitä, että kannustimen suuruus ei riipu siitä, kuinka paljon toimittamatta jäänyt energia ylittää tai alittaa asetetut raja-arvot.

Laatuindikaattorina toimivan toimittamatta jääneen energian ollessa vertailutason tavoitevälissä kannustimen vaikutus on 0 %.

Toimittamatta jääneen energian ollessa vertailutason alimmassa kvartiilissa, laatukannustimen bonusvaikutus on 2 % verkonhaltijan kyseisen vuoden kohtuullisesta tuotosta.

Toimittamatta jääneen energian yltäessä vertailutason ylimpään kvartiiliin, laatukannustimen sanktiovaikutus on 2 % verkonhaltijan kyseisen vuoden kohtuullisesta tuotosta.

6.3 Tehostamiskannustin

Tehostamiskannustimen tarkoituksena on kannustaa verkonhaltijaa toimimaan kustannustehokkaasti.

Verkonhaltijan toiminta on kustannustehokasta, kun sen toimintaan käytetyt panokset eli kustannukset ovat mahdollisimman pienet suhteessa toiminnasta saatuihin tuotoksiin.

TEHOSTAMISKANNUSTIMEN LASKENNASTA

Verkonhaltijan tehostamiskannustimen laskenta muodostuu kuudesta eri tekijästä

- yleinen tehostamistavoite (6.3.1)
- yrityskohtainen tehostamistavoite (6.3.2)
- yrityskohtaisten tehostamiskustannusten vertailutaso (6.3.3)
- yrityskohtaiset toteutuneet tehostamiskustannukset (6.3.4)
- eurooppalainen kantaverkonhaltijoiden tehokkuus selvitys (6.3.5)
- tehostamiskannustin toteutuneen oikaistun tuloksen laskennassa (6.3.6).

6.3.1 Yleinen tehostamistavoite

Yleisen tehostamistavoitteen tarkoituksena on kannustaa verkonhaltijaa, myös tehokkuusmittauksessa tehokkaaksi havaittua, tehostamaan toimintaansa yleisen tuottavuuskehityksen mukaisesti. Yleinen tehostamistavoite eli tehostamiskannustimen dynaaminen komponentti pyrkii huomioimaan toimialan teknisen kehityksen aikaansaaman tehostamis potentiaalin.

Monopolitoiminnan valvonnassa on luonnollista asettaa yrityksille yleinen tehostamistavoite.

TUOTTAVUUSKEHITYS VERKKOTOIMIALALLA

Energiaviraston teettämässä selvityksessä¹³ on arvioitu yleisen tehostamistavoitteen tasoa tutkimalla tuottavuuskehitystä eri verkkotoiminnoissa.

Tuottavuusluvut vaihtelevat riippuen verkkotoiminnasta ja tarkasteltavasta ajanjaksosta. Selvityksessä suositellaan maakaasuverkkotoiminnoille yleisen tehostamistavoitteen säilyttämistä 0%:ssa kolmannen ja neljännen valvontajakson tapaan, huomioiden energiakriisin ja maakaasumarkkinoiden tulevaisuuden kehitysnäkymät.

SOVELLETTAVA TASO

Viidennellä ja kuudennellä valvontajaksolla yleisen tehostamistavoitteen arvona sovelletaan selvityksen suosituksen mukaisesti nollaa prosenttia (0 %).

¹³ ECKTA Oy / Kuosmanen, T. Yleinen tehostamistavoite sähkön ja maakaasun verkkotoiminnoissa 6. ja 7. valvontajaksoilla 2024 – 2031, 15.11.2022

6.3.2 Yrityskohtainen tehostamistavoite

Yrityskohtaisen tehostamistavoitteen tarkoituksena on kannustaa tehokkuusmitauksessa tehottomaksi havaittua verkonhaltijaa saavuttamaan tehokkaan toiminnan mukainen taso.

TEHOSTAMISPOTENTIALIAALI

Tehostamistavoite perustuu verkonhaltijan havaittuun tehostamispotentialiin.

Tehostamispotentialiaali havaitaan esimerkiksi, kun verrataan verkonhaltijan toteutuneita kustannus- ja tuotostietoja kaikkien verkonhaltijoiden kustannus- ja tuotostietoihin.

KÄYTETTÄVÄ MENETELMÄ

Koska yleinen tehostamistavoite on viidennellä ja kuudennella valvontajaksolla 0 %, muodostuu verkonhaltijan tehokkuuden mittaaminen vain siitä, että verkonhaltijan kustannustasoa verrataan sen omaan aiempaan kustannustasoon.

Tehostamispotentialin laskennassa lähtökohtana ovat verkonhaltijan toteutuneet kontrolloitavissa olevat operatiiviset kustannukset (KOPEX). Näitä verrataan edellisten vuosien toteutuneiden kustannusten perusteella laskettuun vertailutasoon eli kohtuullisiin kontrolloitavissa oleviin operatiivisiin kustannuksiin (SKOPEX).

6.3.3 Tehostamiskustannusten vertailutaso

Tehostamiskustannusten vertailutasona käytetään kohtuullisia kontrolloitavissa olevia operatiivisia kustannuksia (SKOPEX). Vertailutaso lasketaan vuosittain ja siinä huomioidaan inflaation vaikutus.

Valvontajakson ensimmäisenä vuotena tehostamiskustannusten vertailutason määrittämisessä käytetään verkonhaltijan edellisen valvontajakson eli neljän edellisen tilikauden toteutuneiden kontrolloitavissa olevien operatiivisten kustannusten keskiarvoa.

Valvontajakson seuraavina vuosina tehostamiskustannusten vertailutasona käytetään edellisen vuoden kohtuullisia kontrolloitavissa olevia operatiivisia kustannuksia.

TEHOSTAMISKUSTANNUSTEN VERTAILUTASO VIIDENNELÄVALVONTAJAKSOLLA

Vertailutason laskenta vuonna 2024 on esitetty kaavassa 22.

$$SKOPEX_{2024} = \frac{1}{4} \sum_{t=2020}^{2023} ((1 + \Delta KHI_{2024}) \times KOPEX_t) \quad (22)$$

missä

$SKOPEX_{2024}$ = tehostamiskustannusten vertailutaso eli kohtuulliset kontrolloitavissa olevat operatiiviset kustannukset vuodelle 2024

ΔKHI_{2024} = kuluttajahintaindeksin muutos vuodesta t vuodelle 2024

$KOPEX_t$ = toteutuneet kontrolloitavissa olevat operatiiviset kustannukset vuonna t

t = vuosi 2020, 2021, 2022 tai 2023

Valvontajakson seuraavien vuosien 2025 – 2027 vertailutason laskenta on esitetty kaavassa 23.

$$SKOPEX_t = (1 + \Delta KHI_t) \times SKOPEX_{t-1} \quad (23)$$

missä

$SKOPEX_t$ = tehostamiskustannusten vertailutaso eli kohtuulliset kontrolloitavissa olevat operatiiviset kustannukset vuodelle t

$SKOPEX_{t-1}$ = tehostamiskustannusten vertailutaso eli kohtuulliset kontrolloitavissa olevat operatiiviset kustannukset vuonna $t-1$

ΔKHI_t = kuluttajahintaindeksin muutos vuodesta $t-1$ vuodelle t

t = vuosi 2025, 2026 tai 2027

TEHOSTAMISKUSTANNUSTEN VERTAILUTASO KUUDENNELLAVALVONTAJAKSOLLA

Vertailutason laskenta vuonna 2028 on esitetty kaavassa 24.

$$SKOPEX_{2028} = \frac{1}{4} \sum_{t=2024}^{2027} ((1 + \Delta KHI_{2028}) \times KOPEX_t) \quad (24)$$

missä

$SKOPEX_{2028}$	=	tehostamiskustannusten vertailutaso eli kohtuulliset kontrolloitavissa olevat operatiiviset kustannukset vuodelle 2028
ΔKHI_{2028}	=	kuluttajahintaindeksin muutos vuodesta t vuodelle 2028
$KOPEX_t$	=	toteutuneet kontrolloitavissa olevat operatiiviset kustannukset vuonna t

Valvontajakson seuraavien vuosien 2029 – 2031 vertailutason laskenta on esitetty kaavassa 25.

$$SKOPEX_t = (1 + \Delta KHI_t) \times SKOPEX_{t-1} \quad (25)$$

missä

$SKOPEX_t$	=	tehostamiskustannusten vertailutaso eli kohtuulliset kontrolloitavissa olevat operatiiviset kustannukset vuodelle t
$SKOPEX_{t-1}$	=	tehostamiskustannusten vertailutaso eli kohtuulliset kontrolloitavissa olevat operatiiviset kustannukset vuonna $t-1$
ΔKHI_t	=	kuluttajahintaindeksin muutos vuodesta $t-1$ vuodelle t
t	=	vuosi 2029, 2030 tai 2031

6.3.4 Toteutuneet tehostamiskustannukset

Toteutuneina tehostamiskustannuksina käytetään kontrolloitavissa olevia operatiivisia kustannuksia. Toteutuneet tehostamiskustannukset lasketaan vuosittain.

Kontrolloitavissa olevina operatiivisina kustannuksina käytetään kunkin vuoden eriytetyn tuloslaskelman mukaisia kulueriä. Luvussa 5.2 esitetyssä taulukossa 6 on esitetty kontrolloitavissa oleviin operatiivisiin kustannuksiin sisältyvät erät.

6.3.5 Eurooppalainen maakaasun siirtoverkonhaltijoiden tehokkuusselvitys

Kuudennella valvontajaksolla tehostamiskannustimen kannustinvaikutuksessa huomioidaan siirtoverkonhaltijan suorituminen eurooppalaisessa kustannustehokkuusvertailututkimuksessa.

Eurooppalaisten energiatoimialan sääntelyviranomaisten yhteistyöjärjestö CEER (Council of European Energy Regulators) toteuttaa säännöllisesti maakaasun siirtoverkonhaltijoiden kustannustehokkuutta tutkivan hankkeen, jossa kuvataan eurooppalaisten siirtoverkonhaltijoiden toiminnan kokonaistehokkuutta investointi- ja

kustannustietojen yhdenvertaistamisen avulla. Viimeisin selvitystyö¹⁴ käynnistyi kesällä 2021 ja tutkimus julkaistaan vuoden 2023 loppuun mennessä. Selvityksen lopputulosten yhteydessä määritetään kullekin tutkimukseen osallistuneelle siirtoverkonhaltijalle tehokkuusluku, joka kuvaa verkonhaltijan kustannustehokkuutta suhteessa viiteryhmään.

EUROOPPALAISEN TEHOKKUUSSELVITYKSEN HUOMIOINTI 5. VALVONTAJAKSOLLA

Gasgrid Finland Oy on osallistunut viimeisimpään, vuoden 2023 aikana julkaistavaan tehokkuus selvitykseen (CEER TCB21). Kuitenkin Gasgrid on aloittanut toimintansa vasta vuoden 2020 alussa, jolloin Suomen maakaasumarkkinat avattiin kilpailulle ja maakaasun siirtoverkkotoiminta eriytettiin omaksi yhtiökseen Gasum Oy:stä. Koska viimeisimmässä tehokkuus selvityksessä käytettävät kustannustiedot perustuvat suurelta osin vuotta 2020 edeltävään aikaan, ei selvityksen yhtiökohtaista tulosta sovelleta aineiston epäjatkuvuudesta johtuen vielä viidennellä valvontajaksolla.

EUROOPPALAISEN TEHOKKUUSSELVITYKSEN HUOMIOINTI 6. VALVONTAJAKSOLLA

CEER:n eurooppalainen tehokkuusmittaus selvitys on tarkoitus toteuttaa jatkossa 3-4 vuoden välein. TCB21 -hanketta seuraava tutkimus¹⁵ käynnistetään todennäköisesti vuoden 2024 aikana ja selvitys julkaistaneen vuoden 2026 aikana. Näin ollen kuudennella valvontajaksolla sovelletaan TCB24 -selvityksen (tai vastaavan) mukaisia tuloksia ja tehokkuus lukua. Selvityksen yhtiökohtaista tehokkuus lukua sovelletaan valvontajakson jokaisen vuoden osalta tehostamiskannustimen vaikutuksen laskennassa.

Gasgrid Finland Oy:n sijoittuminen tutkimuksessa ja tehokkuus luku (TL_{TCB}) huomioidaan tehostamiskannustimessa seuraavasti:

- $TL_{TCB} = 100 \%$ = Tehostamisbonus +2 % kohtuullisesta tuotosta
- $100 \% > TL_{TCB} \geq 95 \%$ = Tehostamissanktio -1 % kohtuullisesta tuotosta
- $TL_{TCB} < 95 \%$ = Tehostamissanktio -2 % kohtuullisesta tuotosta

Jos Gasgridin tehokkuus luku on selvityksen mukaisesti 100 % eli yhtiö sijoittuu viiteryhmän tehokkaimpien yhtiöiden joukkoon, sallitaan yhtiölle tehostamisbonus, joka vastaa 2 %:ia verkonhaltijan kyseisen vuoden kohtuullisesta tuotosta.

¹⁴ CEER: The Transmission System Operator Cost Efficiency Benchmark 2021 (TCB21)

¹⁵ CEER: The Transmission System Operator Cost Efficiency Benchmark 2024 (TCB24)

Toisaalta jos tehokkuusluku on 95 % tai yli mutta alle 100 %, aiheutuu tästä tehostamissanktio, joka vastaa 1 %:ia kyseisen vuoden kohtuullisesta tuotosta. Jos puolestaan tehokkuusluku on alle 95 %:ia, aiheutuu tästä tehostamissanktio, joka vastaa 2 %:ia kyseisen vuoden kohtuullisesta tuotosta.

Mikäli seuraava eurooppalaista tehokkuusmittaus selvitystä ei toteuteta tai tutkimuksen tuloksia ei ole julkaistu ennen seitsemännen valvontajakson alkua, luovutaan edellä esitetystä TCB -bonus/sanktio -menettelystä. Tässä tapauksessa tehostamiskannustin muodostuu kuudennella valvontajaksolla samaan tapaan kuin viidennellä valvontajaksolla, eli ainoastaan yhtiökohtaisesta tehostamistavoitteesta jonka osalta sovelletaan 10 %:n kannustinvaikutusraja-arvoja.

6.3.6 Tehostamiskannustin toteutuneen oikaistun tuloksen laskennassa

Tehostamiskannustimen vaikutus lisätään toteutuneelle oikaistulle tulokselle.

Tehostamiskannustimen vaikutus lasketaan siten, että toteutuneista tehostamiskustannuksista vähennetään saman vuoden tehostamiskustannusten vertailutason mukaiset kustannukset.

Tehostamiskannustimen enimmäisvaikutusta toteutuneen oikaistun tuloksen laskennassa kohtuullistetaan. Suurimmat poikkeamat vuosittaisissa kontrolloitavissa olevissa operatiivisissa kustannuksissa otetaan huomioon asettamalla tehostamiskannustimelle raja-arvot eli lattia- ja kattotasot. Tämä tarkoittaa sitä, että asetettua raja-arvoa suurempi tehostamiskustannusten vertailutason ja toteutuneiden tehostamiskustannusten välinen erotus ei vaikuta toteutuneen oikaistun tuloksen laskentaan.

Viidennellä ja kuudennella valvontajaksolla oikaistun tuloksen laskennassa tehostamiskannustimen vaikutus voi olla enintään 10 % verkonhaltijan kyseisen vuoden kohtuullisesta tuotosta. Tämä koskee kustannusten laskemisesta saatavaa tehostamisbonusta ja kustannusten kasvamisesta aiheutuvaa tehostamissanktiota.

Tehostamiskannustimen vaikutus lasketaan viidennellä valvontajaksolla kokonaisuudessaan toteutuneiden kustannusten sekä kappaleessa 6.3.3 esitetyn tehostamiskustannusten vertailutason erotuksen mukaisesti, jolloin sovelletaan 10 %:n lattia- ja kattoarvoja.

Kuudennella valvontajaksolla tehostamiskannustimen vaikutus lasketaan siten, että maksimissaan 8 % kannustinvaikutuksesta muodostuu toteutuneiden kustannusten ja vertailutason erosta. Tämän lisäksi toteutuneen oikaistun tuloksen laskennassa huomioidaan eurooppalainen siirtoverkonhaltijoiden

tehokkuusselvityksen mukainen tehokkuusluku, jonka vaikutus voi olla enintään 2 % verkonhaltijan kohtuullisesta tuotosta. Kuudennella valvontajaksoilla tehostamiskannustimen kokonaisvaikutus toteutuneen oikaistun tuloksen laskennassa määritetään seuraavasti:

$$\text{Tehostamiskannustinvaikutus} = KOPEX_t - SKOPEX_t \pm TCB \text{ bonus/sanktio}$$

(26)

Mikäli seuraavaa eurooppalaista tehokkuusselvitystä ei toteuteta tai tutkimuksen tuloksia ei ole julkaistu ennen kuudennen valvontajakson alkua, luovutaan edellä esitetystä TCB -bonus/sanktio -menettelystä. Tässä tapauksessa tehostamiskannustimen osalta menetellään viidennen valvontajakson mukaisesti.

6.4 Innovaatiokannustin

Innovaatiokannustimen tarkoituksena on kannustaa verkonhaltijaa kehittämään ja käyttämään innovatiivisia teknisiä ja toiminnallisia ratkaisuja verkkotoiminnassaan.

Viraston Gaia Consulting Oy:llä teettämässä selvityksessä¹⁶ arvioitiin innovaatiokannustimen toimivuutta ja esitettiin siihen kehittämisehdotuksia.

6.4.1 Tutkimus- ja kehityskustannukset

Verkkotoiminnassa tutkimus- ja kehitystoiminnan keskeisiä tavoitteita ovat älykkäiden maakaasuverkkojen sekä muiden uusien tekniikoiden ja toimintatapojen kehittäminen ja käyttöönotto. Tästä verkonhaltijalle voi aiheutua tutkimus- ja kehityskustannuksia jo ennen kuin uudet tekniikat ja toimintatavat ovat täysimääräisesti käytössä ja hyödynnettävissä.

Virasto kannustaa verkonhaltijaa aktiiviseen tutkimus- ja kehitystoimintaan vähentämällä kohtuulliset tutkimus- ja kehityskustannukset toteutuneen oikaistun tuloksen laskennassa.

Hyväksyttävien tutkimus- ja kehityskustannusten tulee liittyä suoraan toimialalle uuden tiedon, teknologian, tuotteen tai toimintatavan synnyttämiseen verkkotoiminnassa. Ne voivat liittyä myös tällaisen hankkeen suunnittelutyöhön.

Hankkeiden, joiden kustannuksia on hyväksytty innovaatiokannustimeen, tulosten on oltava julkisia ja esimerkiksi muiden verkonhaltijoiden hyödynnettävissä näiden verkkotoiminnassa. Kuitenkaan asiakkaita koskevia luottamuksellisia tietoja ei

¹⁶ Gaia Consulting Oy / Vehviläinen Iivo, Ryyänen Erkka, Hjelt Mari, Descombes Laura, Vanhanen Juha, Energiaviraston valvontamenetelmissä sovellettavan innovaatiokannustimen arviointi, 18.9.2014

tarvitse julkistaa. Myöskään teollisoikeudellisin keinoin suojattavia tuloksia ei tarvitse julkistaa. Julkaistavat tulokset on toimitettava Energiavirastolle, joka julkaisee ne internet-sivuillaan.

Hyväksyttävien tutkimus- ja kehityskustannusten on oltava kirjattuna eriytettyyn tuloslaskelmaan kuluksi. Aktivoituja tutkimus- ja kehityskustannuksia ei hyväksytä mukaan innovaatiokannustimen laskentaan.

Verkonhaltijan on eriteltävä omana kustannuseränään aktivoimattomat tutkimus- ja kehityskustannukset eriytetyn tilinpäätöksen liitetietona.

6.4.2 Innovaatiokannustin toteutuneen oikaistun tuloksen laskennassa

Innovaatiokannustimen vaikutus vähennetään toteutunutta oikaistua tulosta laskettaessa.

Innovaatiokannustimen vaikutus lasketaan siten, että kohtuullisina tutkimus- ja kehityskustannuksina käsitellään enintään 1 %:a vastaava osuus verkonhaltijan valvontajakson eriytettyjen tuloslaskelmien verkkotoiminnan liikevaihtojen summasta.

Yksittäisenä vuotena hyväksyttävien tutkimus- ja kehityskustannusten määrä voi siis ylittää tai alittaa yhtä prosenttia vastaavan osuuden kyseisen vuoden verkkotoiminnan liikevaihdosta.

7 TOTEUTUNUT OIKAISTU TULOS

Toteutuneen oikaistun tuloksen laskenta aloitetaan eriytetyn tuloslaskelman liikevoitosta (liiketappiosta).

Ensin toteutuneen oikaistun tuloksen laskennassa palautetaan (5.1) eriytetyn taaseen mukainen palautuskelpoisten liittymismaksujen (osallistumismaksujen) vuotuinen muutos sekä eriytetyn tuloslaskelman mukaiset maakaasuverkonhyödykkeiden suunnitelman mukaiset poistot ja arvonalentumiset, liikearvosta tehdyt poistot ja muihin kuluihin kirjattu verkonosuuden myynnistä aiheutuva myyntitappio. Muihin tuottoihin kirjattu verkonosuuden myyntivoitto sen sijaan vähennetään (5.1) toteutuneen oikaistun tuloksen laskennassa.

Tämän jälkeen vähennetään tuloksen korjauseränä rahoitusomaisuuden kohtuulliset kustannukset (5.3).

Toteutuneen oikaistun tuloksen laskennassa vähennetään vielä kannustimien vaikutukset. Kannustimia ovat investointikannustin (6.1), laatukannustin (6.2), tehostamiskannustin (6.3) ja innovaatiokannustin (6.4).

Investointikannustimen vaikutus lasketaan vähentämällä maakaasuverkko-omaisuuden oikaistu tasapoisto.

Laatukannustimen vaikutus lasketaan laatusanktion tai laatubonuksen perusteella. Kannustimen vaikutus lisätään liikevoittoon.

Tehostamiskannustimen vaikutus lasketaan vähentämällä toteutuneista tehostamiskustannuksista tehostamiskustannusten vertailutason mukaiset kustannukset. Tehostamiskannustimen vaikutus lisätään liikevoittoon.

Innovaatiokannustimen vaikutus lasketaan verkonhaltijan kohtuullisista tutkimus- ja kehitystoiminnan kustannuksista. Kannustimen vaikutus vähennetään liikevoitosta.

Laskennan lopputuloksena saadaan toteutunut oikaistu tulos.

Edellä kuvattu laskenta on esitetty taulukossa 7.

Taulukko 7. Toteutuneen oikaistun tuloksen laskenta

VERKKOTOIMINNAN ERIYTETYN TULOSLASKELMAN LIIKEVOITTO (LIKETAPPIO)

- + Palautettavat eriytetyn tuloslaskelman erät
 - + Palautuskelpoisten liittymismaksujen (osallistumismaksujen) nettomuutos
 - + Suunnitelman mukaiset poistot liikearvosta
 - + Muihin kuluihin kirjattu verkonosuuden myyntitappio
 - Muihin tuottoihin kirjattu verkonosuuden myyntivoitto
 - + Suunnitelman mukaiset poistot ja arvonalentumiset maakaasuverkon hyödykkeistä
- Tuloksen korjaukset
 - Rahoitusomaisuuden kohtuulliset kustannukset
- Investointikannustin
 - Maakaasuverkko-omaisuuden oikaistut tasapoistot
- Laatu- ja tehokannustin
 - + Laatu- ja tehokannustin
 - Laatusanktio
- Tehostamiskannustin
 - + Toteutuneet tehostamiskustannukset
 - Tehostamiskustannusten vertailutaso
- Innovaatiokannustin
 - Tutkimus- ja kehittämistoiminnan kohtuulliset kustannukset

= TOTEUTUNUT OIKAISTU TULOS

LÄHDELUETTELO

- 1 Energiaviraston suositus, Sähkö- ja maakaasuliiketoimintojen laskennallinen ja oikeudellinen eriyttäminen (dnro 2449/421/2015), 18.12.2015
- 2 Kirjanpitolautakunnan lausunto sähköliittymismaksujen kirjaamisesta (1650/2001)
- 3 KPMG Oy Ab, Selvitys kohtuullisen tuottoasteen määrittämisestä sähkö- ja maakaasuverkko toimintaan sitoutuneelle pääomalle, 20.9.2022
- 4 Martikainen Teppo, Lausunto Sähkömarkkinakeskukselle jakeluverkkotoimintaan sitoutuneen pääoman kohtuullisesta tuottoasteesta, 4.11.1998
- 5 PricewaterhouseCoopers, Lausunto koskien sähkön jakeluverkkotoiminnan pääoman keski-kustannusta, 7.4.2004
- 6 Deloitte & Touche, Energiamarkkinavirasto – Sähköverkkotoiminnan WACC-mallin ja sen parametrien arviointi, 6.8.2010
- 7 DFC Economics S.r.l., Rate-base adjustment for inflation in energy networks regulation: A report for Energiavirasto, 2.10.2023
- 8 Kallunki, Juha-Pekka, Lausunto Energiamarkkinaviraston käyttämästä sähköverkkotoiminnan valvontamallista, 29.4.2011
- 9 Gaia Consulting Oy, Karttunen Ville, Vanhanen Juha, Partanen Jarmo, Matschoss Kaisa, Bröckl Marika, Haakana Juha, Hagström Markku, Lassila Jukka, Pesola Aki ja Vehviläinen Iivo, Selvitys laatukannustimen toimivuudesta ja kehitystarpeista vuosille 2016–2023, 27.10.2014
- 10 ECKTA Oy / Kuosmanen, T. Yleinen tehostamistavoite sähkön ja maakaasun verkkotoiminnossa 6. ja 7. valvontajaksoilla 2024 – 2031, 15.11.2022
- 11 Gaia Consulting Oy / Vehviläinen Iivo, Ryyänen Erkki, Hjelt Mari, Descombes Laura, Vanhanen Juha, Energiaviraston valvontamenetelmissä sovellettavan innovaatiokannustimen arviointi, 18.9.2014

LIITE 1. VERKKOKOMPONENTIT, YKSIKÖHINNAT JA PITOAJAT

Liitteen verkkokomponenttijaottelu, pitoajat sekä yksikköhinnat on määritetty vuoden 2023 aikana tehdyn kantaverkkoyhtiön tekemän yksikköhintaselvityksen perusteella. Liitteen yksikköhintoja käytetään viidennellä valvontajaksolla. Kuudennelle valvontajaksolle verkkokomponentit ja yksikköhinnat tullaan päivittämään.

Yksikköhinnat perustuvat verkonhaltijan tuoreimpiin toteutuneisiin keskimääräisiin kustannuksiin. Yksikköhinnat on esitetty vuoden 2022 hintatasossa. Luettelon yksikköhinnat tullaan korjaamaan kuluttajahintaindeksillä vuoden 2024 hintatasoon. Yksikköhintoja korjataan valvontajaksoilla kuluttajahintaindeksin muutoksella, vastaamaan paremmin investointivuoden keskimääräistä kustannustasoa.

YKSIKÖHINTALUETTELO

Verkkokomponenttien sisältömäärytykset ja tulkintaohjeet eri komponenttien ilmoittamiselle tulevat löytymään Energiaviraston valvontatietojärjestelmästä. Energiavirasto antaa tarvittaessa täsmennyksiä verkkokomponenttien määrytyksiin ja ilmoittamiseen.

Verkkokomponentti	Yksikkö	€/yksikkö	Pitoaika
SIIRTOVERKON PUTKIVERKKO			
PUTKIKOKO, 54bar(g)			
DN 80 tai pienempi	km	420 000	50 - 65
DN 100	km	450 000	50 - 65
DN 150	km	540 000	50 - 65
DN 200	km	580 000	50 - 65
DN 250	km	630 000	50 - 65
DN 300	km	630 000	50 - 65
DN 400	km	780 000	50 - 65
DN 500	km	1 000 000	50 - 65
DN 700	km	1 220 000	50 - 65
DN 800	km	1 680 000	50 - 65
DN 900	km	1 760 000	50 - 65
DN 1000	km	3 790 000	50 - 65
PUTKIKOKO, 54bar(g)			
DN 100	km	980 000	50 - 65
DN 500	km	980 000	50 - 65
PUTKIKOKO, 8 bar(g), MATALAPAINEPUTKI, PEH MUOVIA			
PEH 315	km	380 000	65
PEH 200	km	330 000	65

alle PEH 200	km	310 000	65
Meriputki Fjusö-Paldiski, Suomen osuus			
Meriputki Fjusö-Paldiski, Suomen osuus	km	519 800	65
Maaputki Inkoo - Fjusö			
Maaputki Inkoo - Fjusö	km	287 000	65
Maaputki Pölans-Inkoo			
Maaputki Pölans-Inkoo	km	348 000	65
SIIRTOVERKON ASEMAT			
PAINEENSÄÄTÖASEMAT			
Paineenvähennysasema 500 – 1000 MW ilman kattilaa	kpl	1 880 000	65
Paineenvähennysasema 500 – 1000 MW / Kattila	kpl	150 000	20
Paineenvähennysasema 500 – 1000 MW	kpl	2 030 000	65
Paineenvähennysasema 250 – 500 MW ilman kattilaa	kpl	1 380 000	65
Paineenvähennysasema 250 – 500 MW / Kattila	kpl	150 000	20
Paineenvähennysasema 250 – 500 MW	kpl	1 530 000	65
Paineenvähennysasema 100 – 250 MW ilman kattilaa	kpl	1 050 000	65
Paineenvähennysasema 100 – 250 MW / Kattila	kpl	150 000	20
Paineenvähennysasema 100 – 250 MW	kpl	1 200 000	65
Paineenvähennysasema 50 – 100 MW ilman kattilaa	kpl	520 000	65
Paineenvähennysasema 50 – 100 MW / Kattila	kpl	150 000	20
Paineenvähennysasema 50 – 100 MW	kpl	670 000	65
Paineenvähennysasema alle 50 MW ilman kattilaa	kpl	300 000	65
Paineenvähennysasema alle 50 MW / Kattila	kpl	150 000	20
Paineenvähennysasema alle 50 MW	kpl	450 000	65
Laadunhallintalaitteisto, asemakohtainen	kpl	170 000	20
VASTAANOTTOMITTAUS- JA KOMPRESSORIASEMAT			
Vastaanottomittaus. Imatra	kpl	8 750 000	60
Vastaanottomittaus. Inkoo	kpl	8 750 000	60
Kompressoriaseman putkistot ja laitteet	kpl	7 770 000	60
Kompressoriyksikkö 4,7 MW	kpl	6 830 000	60
Kompressoriyksikkö 5,0 MW	kpl	6 920 000	60
Kompressoriyksikkö Inkoo	kpl	12 449 000	60
Kompressoriyksikkö 6,5 MW	kpl	7 070 000	60
Kompressoriyksikkö 10,0 MW	kpl	10 590 000	60
Kompressoriaseman automaatiolaitteisto, asemakohtainen	kpl	2 000 000	20
Kompressorihalli	m2	2 808	60

Inkoon LNG-terminaalien liityntä / Kaasun purkuvarsi	kpl	1 886 000	60
--	-----	------------------	----